Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt Poštni urad Celovec 2 — Verlagspostamt Klagenfurt 2 P. b. b.
Posamezni izvod 1.30 šil., mesečna naročnina 5 šilingov.

SLOVENSKI vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. — Uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Fotonik. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

Letnik XV. Celovec, petek, 26. februar 1960 Štev. 9 (928)

Za deželnozborske volitve dne 6. marca 1960:

Koroški Slovenci podpremo napredne sile!

„Po temeljiti presoji stanja in dogodkov v zadnjem času ugotavljamo, da iz narodnostnih vidikov za volitve v koroški deželni zbor ne moremo priporočati nobene volilne skupine.

V očigled nevarnosti, da bi z okrepitvijo desničarskih elementov dejansko odločali na Koroškem v FPÖ združeni nacionalisti, pa bomo koroški Slovenci proti strumnemu naskoku nacionalistične ÖVP-FPÖ- druščine na volitvah podprli avstrijske napredne sile v njihovi borbi za ohranitev in okrepitev vladne večine na Koroškem, ne nazadnje tudi v korist izboljšanja splošnega položaja delovnega človeka in bolj demokratičnega razvoja v deželi.“

Do tega sklepa glede bližnjih deželnozborskih volitev so prišli zastopniki vseh naših dolin na nedavnem zborovanju Zveze slovenskih organizacij, ko so temeljito pregledali in presodili trenutno zunanje- in notranjepolitično situacijo s posebnim pogledom na naš narodnostni položaj. Ob tej priložnosti je bilo ugotovljeno, da naše narodnostno vprašanje nikakor ni osamljen ter od vsega ostalega dogajanja doma in v svetu ločen problem, marveč je to vprašanje najtesneje povezano s splošnim razvojem v svetu in z razvojem v državi in deželi še posebej. **Ravno zato pa je potrebno, da koroški Slovenci kot lojalni državljani avstrijske domovine aktivno sodelujemo pri oblikovanju njene bodočnosti, dvakrat potrebno, ko gre trenutno za bodoči razvoj v naši ožji domovini Koroški.**

Če pogledamo sedanji volilni boj za deželnozborske volitve, potem na prvi pogled vidimo, da se ta boj v glavnem odvija med obema vladnima strankama; hkrati pa moramo ugotoviti, da gre pri tem za mnogo bolj usodno odločitev: **ali bodo imele tudi v bodoče večino napredne demokratične stranke, ali pa bodo zavladale desničarske nacionalistične sile.** Že zdaj se tako v državnem kakor tudi v deželnem merilu kažejo prizadevanja za bodočo ÖVP-FPÖ-jevsko koalicijo, zato tudi skupna in strnjena borba teh krogov proti silam napredka in demokracije.

V tem merjenju sil koroški Slovenci ne moremo in ne smemo stati ob strani, marveč se moramo jasno odločiti, odločiti tako, kot nam to narekuje položaj v deželi. **S to odločitvijo nikakor ne odstopamo od naših zakonitih pravic, ker pa vemo, da gre pri volitvah za odločitev, ali bodo zmagali združeni konservativni in nacionalistični krogi, ali pa bo prišlo do okrepitve naprednih demokratičnih sil, je naša odločitev lahka in je jasna:**

Koroški Slovenci bomo podprli napredne sile

- **ker je to v korist izboljšanja splošnega položaja delovnih ljudi in s tem pretežne večine prebivalstva naše domovine;**
- **ker je to v korist demokratičnega razvoja v deželi, kar je glavni pogoj za bolj pravično reševanje tudi narodnostnega vprašanja.**

Tukaj nočemo trditi, da bi bile napredne stranke v Avstriji in na Koroškem vedno pravilno zastopale načela narodnostne in zlasti manjšinske politike. **Pač pa je treba jasno povedati, da so glavni sovražniki koroških Slovencev ter nasprotniki mirnega sožitja med obema narodoma v deželi že vedno bili in so v vrstah ÖVP in posebno pri FPÖ.** Isti odnos do našega ljudstva prihaja do izraza tudi v sedanjem volilnem boju. FPÖ spet govori o nevarnosti za nedeljeno Koroško in ponovno kandidira „vindišarja“ Sillo, ki je že lani v deželnem zboru zagrozil, da ne bo pomiritve na južnem Koroškem. ÖVP pa pri svojih kandidatih najbolj poudarja njihove zasluge, ki so jih imeli v boju za Hitlerjev tisočletni rajh in se s tem očitno priznavá k izjavi štajerskega delegata dr. Korena, kateri je na ÖVP-kongresu jasno izpovedal: **„Nacionalni in liberalni niso obrobne plasti, marveč spadajo k jedru ÖVP...; priznavanje k nemštvu nam nič ne odvzame od naše avstrijske zavesti, temveč jo šele prav dopolnjuje; znašli smo se kot črni, zeleni in rjavi...“**

Iz dvojezičnega ozemlja kandidira ÖVP spet dr. Einspielerja in dr. Maierhoferja, katerih „zaslug“ za naše ljudstvo ni treba posebej poudarjati. Einspieler se s svojim vindišarstvom javno zavzema za razbijanje našega ljudstva in je značilen primer poskusa, odvzeti naši narodnostni skupini značaj manjšine, ki naj bi bila zaščitena po členu 7 državne pogodbe. Maierhofer pa je užaljen, če se mu očita, da je sovražnik Slovencev in je zato tudi tožil list „Naš tednik-Kronika“ ter skušal dokazovati, da je prijatelj Slovencev. Toda tega prijateljstva ni treba dokazovati preko sodišča, njegovo „prijateljstvo“ smo čutili pri zadnjem ljudskem štetju, ko je za „znanstveno“ atomiziranje Slovencev iznašel devet narodnostnih skupin na Koroškem; nadalje je dokazal prijateljstvo do Slovencev kot govornik na pliberškem zborovanju, kjer se je porodila ideja o šolskih štrajkih proti dvojezičnemu pouku; njegovo naklonjenost smo čutili tudi v tem, da je naša prizadevanja oviral kjer je le mogel (da omenimo samo primer Prosvetnega doma v Žitari vasi) in zdaj slišimo, da namerava odložiti dolžnosti na okrajnem glavarstvu, da bi se popolnoma posvetil politiki in se celo govori, da je predviden za deželnega glavarja, če bi pri volitvah zmagala ÖVP-FPÖ-jevska druščina.

Kaj bi to pomenilo za nadaljnji razvoj na Koroškem, zlasti še glede reševanja manjšinskega vprašanja, dobro vemo, zato je ta naša odločitev pravilna in nujna. Tudi topot slišimo in bomo še slišali, da je vsak državljan po svoji vesti dolžan, da voli veljavno in pravilno. Po vesti in pravilno voliti pa se za nas v danih razmerah pravi:

Zaveden koroški Slovenec nikdar ne more dati svojega glasu v ÖVP in FPÖ združenim nacionalističnim elementom, marveč mora zavestno in odločno podpreti sile napredka in demokracije!

Sklepi zborovanja ZSO

Na osnovi podanega poročila in po temeljiti diskusiji smo zastopniki iz vseh krajev Koroške na zborovanju ZSO dne 20. 2. 1960 v Celovcu sklenili:

1. Izjave, podane v zadnjem času od ministrov dr. Kreiskega in dr. Drimmla ter državnega sekretarja dr. Gschnitzerja v zvezi z našim narodnim vprašanjem terjajo temeljito pojasnilo in popravek, zaradi česar je nujna vloga na vlado, v kateri bodo izneseni stališče koroških Slovencev do omenjenih izjav in naše konkretne zahteve. Izrecno mora vloga poudariti naslednja načela:

- **reševanje manjšinskega vprašanja je mogoče samo v vzdušju strpnosti in medsebojnega razumevanja, zaradi česar se morajo vse demokratične politične sile in odgovorne avstrijske oblasti aktivno prizadevati, da se na Koroškem končno ustvarijo ti potrebni pogoji za mirno sožitje in enakopravnost obeh deželnih narodov;**
- **reševanje manjšinskega vprašanja je mogoče samo na teritorialni osnovi, kar pomeni, da mora manjšinska zaščita veljati za vse poznano ozemlje, na katerem živi slovenska manjšina avtohtono. Le na ta način je mogoče doseči normalne odnose med deželnima narodoma, medtem ko personalni odnosno izjavni princip nujno vodi k nenehni zaostreni narodnostni borbi in s tem ogroža mir ne le v deželi sami, marveč v tem delu sploh;**
- **reševanje manjšinskega vprašanja je mogoče samo v sporazumu s prizadeto manjšino, ker le-ta pozna svoj položaj najboljše;**
- **stanje zaščite našega ljudstva še nikdar ni bilo tako labilno in nejasno, kakor je danes in zato terja čimprejšnjo vzajemno rešitev.**

2. To stališče koroških Slovencev je treba zlasti zaradi tega, ker omenjene izjave avstrijskih vladnih predstavnikov povzročajo zmešnjavo, tolmačiti tudi svetovni javnosti.

3. Po temeljiti presoji stanja in dogodkov v zadnjem času ugotavljamo, da iz narodnostnih vidikov za volitve v koroški deželni zbor ne moremo priporočati nobene volilne skupine.

V očigled nevarnosti, da bi z okrepitvijo desničarskih elementov odločali na Koroškem dejansko v FPÖ združeni nacionalisti, bomo koroški Slovenci proti strumnemu naskoku nacionalistične ÖVP-FPÖ-druščine na volitvah podprli avstrijske napredne sile v njihovi borbi za ohranitev in okrepitev vladne večine na Koroškem, ne nazadnje tudi v korist izboljšanja splošnega položaja delovnega človeka in bolj demokratičnega razvoja v deželi.

„Reforma“ ÖVP prihaja že do izraza

Na zadnjem ÖVP-kongresu na Dunaju sklenjene spremembe v vodstvu stranke prihajajo vedno bolj do izraza. Tukaj ne gre samo za dejstvo, da je v ÖVP zmagalo nacionalno krilo in da že precej jasno govorijo o združitvi „črnih, zelenih in rjavih“, marveč se kažejo posledice tudi na področju notranje politike ter gospodarstva.

Novi predsednik ÖVP Gorbach je sicer po izvolitvi izjavil, da hoče ostati zvest sporazumu o vladni koaliciji, vendar postajajo v strankinih vrstah vedno bolj odločni glasovi, da more biti ta koalicija samo pogojna, v najboljšem primeru omejena na delovno dobo sedanje vlade oziroma parlamenta. Hkrati se v ÖVP namreč že precej neprikrito zavzemajo za pritegnitev FPÖ v vlado in so nekateri celo mnenja, da bi morala ÖVP prej ali slej opustiti tradicionalno sodelovanje s socialisti in se močneje opreti na svobodnjaško-„nacionalne“ kroge — torej na FPÖ.

Zadnje spremembe v vodstvu ÖVP so splošno komentirali v tem smislu, da pomenijo kompromisno rešitev med „staro linijo“ in „reformisti“. Da pa je bil ta kompromis le začasna rešitev, potrjujejo najnovejše vesti, po katerih je baje že zelo gotovo, da bo sedanji finančni minister Kamitz v doglednem času podal ostavko in je govora celo o morebitnem odstopu kanclerja Raaba.

Z zadnjim razvojem v ÖVP se temeljito bavi tudi svetovni tisk. Tako je te dni zapisala „Süddeutsche Zeitung“, da prihaja novi predsednik ÖVP Gorbach iz „stanovsko-državnega-velenemškega tabora“ in da je njegov cilj, ustvariti z desničarskimi ekstremisti skupno fronto proti sedanjemu socialističnemu partnerju. Kaj bi to pomenilo — pravi list — zadostuje pogled nazaj na februarske dni 1934. Pariški „Figaro“ pa ugotavlja, da pomeni zamenjava Raaba v vodstvu stranke nedvomno tudi spremembo v vodstvu ÖVP, ki bi lahko imela pomembne posledice za notranjo in zunanjo politiko Avstrije, kajti dejstvo, da je Raab obdržal mesto kanclerja, ne pomeni, da reformistične sile, ki so zdaj merodajne v stranki, ne bi izsilile spremembo tudi v vodstvu vlade.

Podobna stremljenja kot v državnem merilu prihajajo do izraza tudi v posameznih zveznih deželah in vidimo to zlasti na Koroškem, kjer skupna fronta ÖVP in FPÖ dovolj jasno kaže, kakšni so pravi cilji desničarskih strank: nova oblika klerofašističnega režima.

Ameriški list o koroških Slovencih

Pod naslovom „Avstrijske obtožbe“ je pred dnevi objavil ugledni newyorški dnevnik „New York Times“ dopis z Dunaja, v katerem povzema članek dr. Francija Zwittra o položaju slovenske manjšine na Koroškem, ki smo ga pred nedavnim objavili v Slovenskem vestniku. Ameriški časopis poudarja, da avstrijska vlada, ki obtožuje Italijo zaradi diskriminacij proti Nemcem na Južnem Tirolskem, stoji sedaj pod obtožbo, da zatira pravice slovenskega prebivalstva na Koroškem.

Na pragu popolne neodvisnosti arabskih narodov

Kakor kaže, bo prišlo letos do popolne osvoboditve in neodvisnosti arabskih narodov. Odločna borba afriških narodov proti ameriškim, angleškim francoskim in španskim kolonialistom prinaša uspehe. Podjarmljeni in zatirani narodi si utirajo pot k svobodi in neodvisnosti, postati hočejo sami gospodarji na svoji zemlji in sami uživati plodove svojega dela.

V kratkem bo konferenca najvišjih voditeljev arabskih držav, kakor je izjavil marokanski kralj Mohamed egiptovskim novinarjem ter ob tej priložnosti dejal: Sedaj se trudimo, da bi dosegli popolno evakuacijo vseh tujih čet. Letos bo leto evakuacije ne le ameriških čet, temveč tudi francoskih in španskih. Vzporedno bomo nadaljevali našo gospodarsko osvoboditev, kakor smo delali sedaj, da dopolnimo našo narodno neodvisnost.

V okviru proslave druge obletnice ZAR je govoril predsednik Naser ter poudaril, da bo ob strani ljudstva nadaljeval borbo za arabsko združitev. Sirsko-egiptovska združitev, je dejal, je le eno obdobje v veliki arabski revoluciji. Združitev je bila uspeh borbe sirskega ljudstva proti francoskim kolonialistom in egiptovskega gibanja za osvoboditev proti Angležem. To bo izhodišče za vse arabske narode, ki želijo vzpostaviti svojo enotnost in veličino.

Trenutno stanje na olimpiadi

Ko zaključujemo list, je stanje na zimski olimpiadi v Squaw Valley naslednje:

Med državami vodi Sovjetska zveza, ki si je doslej priborila 5 zlatih, 3 srebrne in 6 bronastih kolajn; na drugem mestu je Nemčija s 3 zlatimi in 3 srebrnimi kolajnami; Švedska ima 2 zlati in 2 srebrni; Švica 2 zlati; Amerika 1 zlato, 3 srebrne in 3 bronaste; **Avstrija 1 zlato, 2 srebrni in 2 bronasti;** Norveška 1 zlato in 1 srebrno; Francija 1 zlato in 2 bronasti; Kanada 1 zlato; Finska 1 srebrno in 2 bronasti; Poljska 1 srebrno in 1 bronasto; Holandska 1 srebrno in Italija 1 bronasto kolajno.

Zaključek VIII. zimskih olimpijskih iger bo v nedeljo.

Zahtevamo demokratično in moderno rešitev!

Z zborovanja krajevnih predstavnikov Zveze slovenskih organizacij na Koroškem

Zadnjo soboto so se zbrali predstavniki vseh naših krajev na zborovanju ZSO, da pregledajo trenutni zunanje- in notranjepolitični položaj s posebnim pogledom na naš narodnostni položaj ter napravijo zaključne sklepe, po katerih naj bi se ravnalo v bodoče naše delo in naša borba za pravice in enakopravnost slovenske narodnostne skupine na Koroškem. Po zelo temeljitem in izčrpnem poročilu predsednika Upravnega odbora dr. Francija Zwittra se je razvila živahna diskusija, v kateri je bilo povedano, kakšno je stanje po posameznih vaseh, s kakšnimi problemi se moramo boriti in kaj je važno, da ukrenemo v bodoče. (Tozadevne sklepe objavljamo na 1. strani — op ured.)

Na zborovanju je bilo izrecno ugotovljeno, da je naše vprašanje le del svetovnega dogajanja, da je najtesneje povezano z razvojem v svetu in z razvojem v državi ter deželi še posebej. Kakor v svetu, tako gre tudi v Avstriji borba med silami, ki se prizadevajo za enakopravne odnose med državami in narodi ter silami, ki jim ni za pomiritev, ki jim je ljubša napetost, ker hočejo še naprej postavljati železno zaveso med Vzhodom in Zahodom. **Pri nas na Koroškem se ta politika odraža zlasti v odnosu do manjšine in moramo danes 15 let po končani vojni in 5 let po podpisu državne pogodbe ugotoviti, da so nacistične sile še vedno ali pa spet zelo močne,** da igrajo pomembno vlogo v vseh strankah. Pač pa je treba priznati, da je v stranki, ki zajema večino delovnega ljudstva, le več odpora. Medtem ko je na ÖVP-kongresu zmagala nacionalistična struja, je SPÖ danes le tista, ki onemogoča, da bi prišli najbolj ekstremni elementi na oblast v Avstriji.

Če gledamo moč nacionalističnih, nacističnih ter skrajno desničarskih sil, potem vidimo, da so te sile najbolj močne prav na Koroškem. Na Koroškem gre zdaj za močan naskok teh združenih sil proti sedanji vladni večini. Ugotoviti moramo, da v pripravah za deželnozborske volitve nobena stranka ni smatrala za potrebno vključiti v svoj program tudi načelo, da je treba rešiti narodnostno vprašanje v deželi. To pove, da prevladuje v vseh strankah mnenje, da se na Koroškem s tem vprašanjem nobena stranka ne sme eksponirati, in sicer iz ozira na nacionalistične sile.

Še vedno prevladuje stara miselnost

To je dejansko še tista miselnost, ki je vladala pred 40 leti, miselnost, da koroški Slovenci ne spadamo med gospodo! Tako je ostalo skozi 40 let in če danes gledamo stanje na Koroškem, potem moramo ugotoviti, da se, kar tiče odnose do koroških Slovencev, v 40 letih ni nič spremenilo, to pa pomeni, da razvoj ni šel v smer demokratizacije, marveč smo ostali tam, kjer smo bili pred 40 leti in smo 15 let po drugi svetovni vojni spet tam, kjer smo bili 15 let po prvi vojni, namreč pred poskusom, slovensko ljudstvo likvidirati in mu vzeti še tiste pravice, ki si jih je priborilo.

V tej zvezi je treba opozoriti na stopnjevano hujskanje proti koroškim Slovencem, opozoriti na dejstvo, da so Slovence izločili celo pri pripravah za proslavo 40-letnice plebiscita. To pa so napravili samo zato, ker so se bali, da bi jim povedali, v čem je pravzaprav smisel takega praznovanja: **namreč v tem, da enkrat pregledamo in ocenimo, kako daleč smo šli naprej v demokratizaciji, kako daleč je tako imenovani „demokratični" plebiscit dejansko privedel do boljših odnosov med obema deželnima narodoma; bali so se, da bi jim koroški Slovenci dokazali, da do takega razvoja ni prišlo!**

Koroški Slovenci in volitve

Iz tega vidika moramo ugotoviti, da iz narodnostnih ozirov koroški Slovenci pri deželnozborskih volitvah ne moremo podpreti nobene stranke. Če pa pogledamo borbo v svetu in borbo v naši državi na splošno in v naši deželi še prav posebno, potem vidimo, da kljub temu, če hočemo kakor koli pomagati razvoju naprej, ne moremo stati ob strani, ampak je potrebno, da podpremo napredne sile v Avstriji, od katerih upamo in pričakujemo, da bodo vsaj počasi krenile na pot demokratizacije in na pot zbližanja med narodi. To zlasti zaradi tega, ker je razvoj v deželi in državi najtesneje povezan tudi z našim narodnostnim vprašanjem.

Ob dejstvu, da Avstrija pri sklepanju tako imenovanih manjšinskih zakonov sploh ni upoštevala predlogov in zahtev prizadete manjšine, moramo ugotoviti, **da narodnostno vprašanje na Koroškem še nikdar ni bilo tako labilno in tako nejasno, tako nedoločeno in tako nevarno kot prav sedaj.** S tem, da so v oba zakona sprejeli potrebo po posebnem ugotavljanju manjšine, so dejansko ovrgli vse obveznosti, ki so jih prevzeli v korist manjšine in hočejo dati manjšini pravice, katere ji pripadajo po državni pogodbi, šele, ko jim bo to prav, šele ko bodo ugotovili, če sploh še živimo ali ne. To pa država, ki se sklicuje na plebiscit.

Toda če je plebiscit enkrat veljal — to vedno spet postavljajo! — potem so narodnostne razmere vendar jasne, potem tega stanja ni treba šele ugotavljati. Ali pa morajo pred vsem svetom priznati: v teku 40 let smo kljub obveznostim, ki smo jih prevzeli s senžermensko pogodbo, dejansko germanizirali vse koroške Slovence in jih likvidirali.

Plebiscit pa ni blankošek za likvidiranje tistih, ki so tudi takrat imeli pogum povedati, da so Slovenci in **če smatrajo plebiscit za demokratično sredstvo, potem morajo demokratično reševati tudi manjšinsko vprašanje.** Demokratično reševanje manjšinskega vprašanja pa razumemo koroški Slovenci in razume ves kulturni in demokratični svet drugače, kakor to na žalost razumejo avstrijski državniki, ki se bavijo s to problematiko.

Manjšinsko vprašanje še nikakor ni rešeno!

Proti vsem izjavam, da je manjšinsko vprašanje, da je zlasti vprašanje šolstva zadovoljivo rešeno, moramo z vso odločnostjo povedati, da ta vprašanja še nikakor niso rešena. Zgleda, da na merodajnih mestih razumejo samo drug jezik; razumeli so takoj, ko so nemški nacionalisti šli v štrajk, ko so dejansko segli po nasilju. Slovenci, ki smo šli pravno pot, pa po njihovem molčimo in se ne pritožujemo. Toda če želijo drugo pot, koroški Slovenci smo pripravljeni tudi na to in če je sila na vrhu, potem smo pokazali, da v takih trenutkih znamo iti za svoje osnovne pravice, za svoj obstoj tudi v borbo s takimi metodami in s takim jezikom, ki ga, kakor kaže, edino razumejo.

Povemo, da manjšinsko vprašanje ni rešeno, da so naše zahteve slej ko prej, naj se to vprašanje reši na demokratičen in moderen način, da se na tem ozemlju, kjer živimo in kjer so se, ne po naši krivdi, marveč po razvoju, naselili tudi tujci, učijo vsi obeh jezikov. Če pa pravijo, da je to nasilje, potem je to tudi drugače gledano nasilje in mislimo, da je nasilje samo v tem, da se med naroda vnaša razdor. Kajti pametno bi bilo le, če bi se oba naroda učila, da spadata skupaj in da iščeta skupno pot ter se skupno vključujeta v svetovni razvoj, ki stremi za tem, da se narodi razumejo in zavlada v svetu popoln mir.

Ta misel je bila izražena tudi v deklaraciji Združenih narodov o otrokovih pravicah, kjer je izrecno poudarjeno, da je treba narode vzgajati v duhu medsebojnega razumevanja in da je treba dejansko ustvariti tako šolo, ki bo mladino vzgajala v tem duhu medsebojnega razumevanja, ne pa v duhu, ki mladino loči in razloči ter naprej ustvarja tako psihozo, ki potem dovede do konfliktov.

Naše zahteve so torej zelo jasne. Mi samo upamo, da bodo napredne sile Avstrije tako močne, da bo prišlo tudi v našem vprašanju za korak naprej. Zato pozdravljamo razne pozitivne izjave socialističnih državnikov, da je treba to, kar Avstrija zahteva za Južne Tirolce, dati tudi koroškim Slovencem. Nekatere teh izjav popravljamo samo v toliko, da med južnotirolskim vprašanjem in vprašanjem koroških Slovencev ni razlike; **v obeh vprašanjih gre samo za eno: gre za zaščito in enakopravnost malega naroda, gre dejansko za obstoj naroda in za uresničenje demokratičnega načela, da je vsak narod enakovreden. Zato pa zahtevamo in pričakujemo, da na tem ozemlju, kjer živi naše ljudstvo avtohtono že nad tisoč let, dajo našemu ljudstvu posebne pravice!**

Lani so v Jugoslaviji zabeležili rekorden turistični promet

Turistični promet v lanskem letu je dosegel najvišjo raven, ki jo je bilo mogoče doseči v trenutnih pogojih. Vsega skupaj je bilo zabeleženih 19,093.000 nočnin, to je za 2,8 milijona več kakor leto poprej. Znatno se je povečalo število tujih turistov — čez 900 tisoč. Od teh jih je bilo največ iz Zahodne Nemčije (203.000 — za 60 tisoč več kakor leta 1958). Na drugem mestu so bili Avstrijci s 180 tisoč obiskovalci, za njimi pa Italijani (77.000), Angleži (65.000), Francozi (63.000). Največji porast z ozirom na leto poprej je bil zabeležen pri turistih iz Avstrije, namreč za 61 %, dočim znaša porast pri Francozih 57 %.

V enajstih mesecih lanskega leta je šlo preko meje 116 tisoč avtomobilov, približno 4.500 avtobusov in 6.700 motorjev z inozemsko registracijo. Motorna vozila so pripeljala 390.000 turistov iz inozemstva.

Izgledi za obisk tujih turistov v tem letu so zelo ugodni. Jugoslovanska turistična zastopstva v tujini že zaključujejo priprave za letošnjo sezono. Največji problem turizma v Jugoslaviji je pomanjkanje prenočišč, ker je kapaciteta hotelov majhna. Rešitev iščejo na ta način, da nastanijo turiste tudi po privatnih sobah. To se je dobro obneslo tudi v lanskem letu, saj je bilo skoro 3 milijone turistov nastanjenih v privatnih sobah.

Strokovnjaki za turizem vidijo v podaljšanju turistične sezone, to je povečan obisk tujcev v pomladanskih in jesenskih mesecih, enega od načinov za uspešno dejavnost turizma. Zaradi tega bodo vsem izletnikom v pred- in posezoni omogočili boljše pogoje.

(Pres-servis)

Važno za prejemnike delavskih rent

Pokojninski zavarovalni zavod za delavce, deželni urad Graz, je sklenil s poštno upravo dogovor, da pismonoše lahko izplačujejo rente pod 1000 šilingov tudi odraslim družinskim članom rentnikov, če živijo v skupnem gospodinjstvu ter je rentnik za krajšo dobo odsoten od doma. Vsekakor mora biti družinski član rentnika pismonoši osebno poznan ali pa se mora primerno izkazati.

Tudi rente nad 1000 šilingov lahko prevzame kakšna druga oseba, če se prejemnik rente z za opolnomočenje določeno osebo poda k pristojnemu poštnemu uradu ter zaprosi za izstavitev opolnomočja. Pri tem se je treba izkazati z veljavno izkaznico s sliko.

V primeru, da prejemnik rente dalje časa ne živi v skupnem gospodinjstvu, pismonoše ne smejo izplačati rente drugim osebam.

Dunajski pomladanski velesejem

Na letošnjem dunajskem pomladanskem velesejmu od 13. do 20. marca bo udeleženih 3.800 razstavljavcev, med temi 1619 iz inozemstva. Sodelovalo bo nad 100 podjetij več kakor na jesenskem dunajskem velesejmu lani. Razen tega bodo priredile štiri inozemske države kolektivne razstave in sicer Velika Britanija, Belgija, Nizozemska in Luksemburška.

Mednarodno razstavo bo izpopolnila razstava „Hamburger Fenster" (hamburško okno), ki bo prikazala zmogljivosti hamburškega pristanišča.

Število avstrijskih razstavljavcev iz zveznih dežel, izvzemši Dunaja, znaša 490, pri čemer prednjačita Nižja Avstrija s 157 in Zgornja Avstrija s 112 tvrdkami.

PO ŠIRNEM SVETU

Washington. — V ponedeljek je nastopil ameriški predsednik Eisenhower svoje potovanje v južnoameriške dežele Brazilijo, Argentino, Čile in Urugvaj. V njegovem spremstvu je tudi zunanji minister Herter. Pred odhodom je Eisenhower zavrnil trditve, češ da Amerika pozablja na svoje južne sosede. V političnih krogih poudarjajo, da bo Eisenhower ob tej priložnosti zagotovil južnoameriškim deželam večjo pomoč ZDA. S potovanja, ki ga bo vodilo na 24.000 km dolgi poti, se bo Eisenhover vrnil 6. marca.

Dunaj. — Z dvema helikopterjema avstrijske vojske so v ponedeljek prepeljali kardinala Königa in njegovega tajnika iz bolnišnice v Varaždinu na Dunaj. Oba ranjenca sta se pred odhodom prisrčno zahvalila za vzorno oskrbo, ki sta je bila deležna s strani zdravnikov in bolniških sester v Varaždinu ter jih povabila na obisk na Dunaj. Kardinal König je poudaril, da oskrba, kot sta je bila deležna v Jugoslaviji, tudi na Dunaju ne bi mogla biti boljša.

Kopenhagen. — Prejšnji teden je umrl predsednik danske vlade Hansen. Za novega predsednika je bil imenovan socialdemokrat Kampmann, ki je doslej vodil finančno ministrstvo ter v času bolezni zastopal tudi predsednika vlade Hansena.

Dunaj. — Poslevodeči drugi prezident dunajskega mestnega šolskega sveta dr. Leopold Zechner je zaradi starosti 75 let zaprosil prvega prezidenta mestnega šolskega sveta za upokojitev. Prošnji je bilo ugodeno ter je župan Jonas imenoval za njegovega naslednika državnega poslanca dr. Neugebauerja.

Ankara. — Turška vlada je pozvala ameriška podjetja, da izdelajo proračune za gradnjo visečega mostu čez Bosporus. Po načrtih naj bi bil ta most dolg 1358 m in bi bil najdaljši most v Evropi.

Beograd. — Med Jugoslavijo in Grčijo so trenutno v teku pogajanja za ureditev raznih medsebojnih problemov. Tako je pred nedavnim zasedala komisija za mali obmejni in dvolastniški promet, pred dnevi se je sestala mešana komisija za vodnogospodarsko sodelovanje in 4. marca prične z delom jugoslovansko- grška komisija za kulturno sodelovanje. Predstavnik jugoslovanskega zunanjega ministrstva je izjavil, da sta bila podpredsednika jugoslovanske vlade Rankovič in Todorovič povabljena v Grčijo in sta povabilo tudi sprejela.

Havana. — Odnosi med Ameriko in Kubo so se ponovno zaostrili, ko je na kubanskem ozemlju strmoglavilo ameriško vojno letalo, o katerem je predsednik kubanske vlade Fidel Castro dejal, da je nameravalo z zažigalnimi bombami bombardirati kubanska polja sladkornega trsa. Ameriška vlada se je zaradi tega uradno oprostila in s tem priznala, da je ameriško vojno letalo kršilo suverenost Kube. Do podobnih incidentov je prišlo že večkrat in so ameriška letala v zadnjih dveh mesecih že večkrat odvrgla zažigalne bombe na znatne površine sladkornih plantaž na Kubi. To se dogaja ravno v času, ko v Washingtonu govorijo o „ostrejši" politiki napram Kubi.

Dunaj. — V zvezi s protižidovskimi izzivanji je dunajska policija aretirala nadaljnje osebe, pri katerih so odkrili večje zaloge nacistične literature ter ilegalno tiskarno za razmnoževanje takih tiskovin. Aretirani pripadajo prepovedanim nacističnim organizacijam, kot so „nacionalna mladina" in podobne, ter imajo tesne zveze z nacističnimi gibanji v Zahodni Nemčiji.

Washington. — Direktor posebnega sklada OZN Hoffman je zahteval od industrializiranih dežel, naj v prihodnjih desetih letih povečajo svojo pomoč nezadostno razvitim deželam na 20 milijard dolarjev. Svojo zahtevo je Hoffman utemeljil s tem, da bi s to pomočjo omogočil nerazvitim deželam, da močneje razvijejo svetovno trgovino, po kateri čutijo potrebo tudi industrializirane dežele

Reševanje starih zgodovinskih spomenikov

Velikanski jez, ki ga gradijo za novo hidrocentralo v Asuanu ob Nilu, bo dal ogromno količino električne energije in s svojim preplavljenim ozemljem kmetijski blagoslov razsušeni nubijski zemlji v Egiptu in Sudanu. Z graditvijo tega velikanskega jezu pa preti velika nevarnost starim zgodovinskim spomenikom, kot so Sfinga, Tempelj Abu Simbel in File.

Znameniti tempelj Simbel je grajen v skalo na levem bregu Nila z ogromnimi dvoranami, polnimi skulptur in basreliefov in vhodom, ki ga stražijo štiri ogromne statue Ramzesa II. Tempelj se ne bi mogel prenesti na neko drugo mesto, ker je vklesan v živo skalo, zato bodo zgradili jez, ki bo visok 62, dolg pa 700 metrov. Ta jez bo ščitil tempelj pred pritiskom jezerske vode. Drugi tempelj, to je tempelj File, je bil na nekem malem otoku nižje od novega jezu v Asuanu. Devet mesecev v letu leži ta tempelj popolnoma pod vodo, ker leži v rezervoarju nilskih voda, ki ga ustvarja stari jez.

Vlada Združene arabske republike je sklenila, da bo nudila posebne olajšave vsem deželam, ki bodo sodelovale pri odkrivanju in ohranitvi zgodovinskih spomenikov. Pripravljena je prepustiti drugim vladam polovico vsega blaga, ki bi ga našli na nubijskih tleh razen za predmete, ki bi bili resnično kaj posebnega. Podobne pogoje je ponudila tudi sudanska vlada, ker so za ohranitev teh tisoč let starih zgodovinskih spomenikov potrebna velika denarna sredstva. Samo zaščita templja Abu Simbel bo stala 40 milijonov dolarjev, zaščita hrama na otoku File pa 5 milijonov. Poleg tega predvidevajo, da bodo premestili na bolj ugodna tla kakšnih 80 nubijskih templjev, 7 antičnih naselbin, 20 cerkva, večje število grobov, slik, fresk, basreliefov in kipov.

Več kot tisoč let stari spomeniki počasi tonejo v motni nilski vodi in, čeprav so kameniti ter že davno mrtvi, jih je treba rešiti pred bližajočim jezerom, ki bo prineslo koristno pomoč živim ljudem.

V akcijo za reševanje starih spomenikov pa se je vključila tudi svetovna organizacija za kulturo UNESCO, ki je naslovila na vse narode sveta poseben proglas, naj prispevajo in pomagajo uresničevati obširni načrt za ohranitev zgodovinskih spomenikov ob Nilu.

Bližnji vzhod dobi nove univerze

V treh deželah Bližnjega vzhoda bodo kmalu uradno odprli tri nove univerze, ki bodo mnogo prispevale k nadaljnji izobrazbi prebivalstva v tem delu sveta.

● Prva od teh je univerza Saudske Arabije v Riadu, ki bo začela delovati že prihodnje leto. Osem profesorjev kairske univerze pomaga izdelovati pravilnike in program, v prestolnici Saudske Arabije pa so dve leti gradili poslopja in laboratorije za novo univerzo.

● Druga univerza bo v Kuvaitu, majhnem emiratu z 200.000 prebivalci ob Perzijskem zalivu. Zaradi petroleja je to najbogatejša dežela na svetu. zdaj pa hoče postati majhno znanstveno in intelektualno središče, ki bi usposabljalo tehnike in druge strokovnjake za vse dežele ob Perziiskem zalivu. Pri organizaciji nove univerze bodo dali poseben poudarek geologiji, petrolejskim raziskovanjem in naftini industriji.

● Tretja bo kurdska univerza v Iraku, ki bo proučevala kurdski jezik in književnost. Strokovniaki za zgodovino, jezik in književnost Kurdov bodo sodelovali pri njeni organizaciji.

Festival kratkih filmov

Prve dni marca se bo v Beogradu pričel festival jugoslovanskega dokumentarnega in kratkega filma, za katerega je žirija izbrala 40 filmov za konkurenčno prikazovanje. Med izbranimi filmi je šest kratkih filmov, ki zajemajo tematiko narodnoosvobodilne borbe, nadalje šest informacijskih, šest reportažnih, štirje propagandni filmi, dva iz sodobnega življenja, dva iz umetnosti, trije iz življenja v naravi, trije poučni, šest risanih filmov in eden lutkovni. Devetnajst izmed teh filmov je snemanih v črnobeli tehniki, enaindvajset pa v barvah.

Ob koncu festivala bodo podelili nagrade za najboljše filme.

Slovenski ljudski plesi Koroške

Glasbeno narodopisni inštitut v Ljubljani je v ciklusu zvezkov „Slovenski ljudski plesi" v samozaložbi izdal svoj drugi zvezek pod naslovom „Slovenski ljudski plesi Koroške". Zvezek je po zapiskih, ki jih je svojčas v Zilji napravil umrli France Marolt, priredila Marija Šuštar. V zvezku so opisani naslednji ziljski plesi: Visoki rej, Svatbeni rejc, Svatbena polka, Obični rej, Matjažev rejc in Korošec.

Zvezek „Slovenski ljudski plesi Koroške" omenjene plese ne opisuje z besedo, temveč je v pravem pomenu besede učbenik za folklorne skupine. Plesi so opisani in zapisani v podrobni koreografski notaciji z vsemi oznakami za korake in geste nog, za tlorise poti ter za gibe rok in delov telesa. Poleg tega so pri vsakem plesu zapisane tudi note in besedilo njegovih pesmi. Za lažje spoznanje teh oznak pa je zvezku priložena podrobnejša razlaga, ki jo je napisal dr. Henrik Neubauer. Ta razlaga kakor tudi opis plesov sta zapisana v slovenskem in angleškem jeziku.

Zvezek je za pregled na razpolago pri Slovenski prosvetni zvezi v Celovcu.

Dubrovniške poletne igre
od 10. julija do 24. avgusta 1960

Priprave za letošnje Dubrovniške poletne igre, ki so hkrati največji jugoslovanski kulturni festival, so sicer še v teku, vendar je bilo že objavljeno, da bodo letos krajše kot so bile doslej. Trajale bodo od 10. julija do 24. avgusta.

Tudi dokončni program še ni znan, precej gotovo pa je, da bodo od dramskih del uprizorili Držičevo komedijo „Skup" in tragedijo „Hekubo", novo Krleževo dramo „Aretej", tradicionalnega „Hamleta" in Racinovo „Fedro". Ljubljanska Opera bo v Dubrovniku gostovala s Purcellovo „Didono in Enejem", Rossinijevo „Italijanko v Alžiru", Donizettijevo „Lucio di Lammermoor" in Dvorakovo „Rusalko". Predvideni pa so tudi nastopi treh najboljših jugoslovanskih folklornih ansamblov: Tanca iz Skopja, Lada iz Zagreba in Kola iz Beograda.

Nova celovška premiera: „Valčkov sen"

Če bi hoteli primerjati uprizoritev Offenbachove „Lepe Helene" s sedanjo premiero Strausove operete „Valčkov sen", potem bi morali ugotoviti, da nas je celovško gledališče nekoliko razočaralo. Priznati pa moramo, da krivda za to ni pri ansamblu, marveč pri izbiri komada. Kajti imenovano delo Oscarja Strausa precej zaostaja za drugimi dunajskimi operetami in je „dunajsko" le po melodijah, dočim je pri vsebini komada precej pogrešati, zlasti pa pristnega dunajskega humorja.

Dejstvo pa je, da se je celovški ansambel kljub temu potrudil in pod izkušenim vodstvom režiserja (Theo Knapp) pričaral na oder toliko dejanja, da povprečni gledalec praznine niti ni opazil. Veliko zasluge gre tudi arhitektu (Karl Eugen Spurny), ki je pri oblikovanju scenerije pokazal izredno iznajdljivost, medtem ko je dirigent Karl Heinz Brand spretno uporabljal taktirko. Prikupni so bili kostumi (Anny Arnold) in baletni vložki (koreografija je bila pod vodstvom Trude Turek) opravičujejo obžalovanje, da jih je bilo premalo.

Med igralci naj posebej omenimo imena Theo Knapp, Fred Schulze-Holz, Maria König, Richard Zimmermann, Rotraut Völkel, Betty Kopler, Trude Heinzel, Hans Joachim Wolf, Hilde Zollner in Hubert Trattnig.

Kakor že rečeno, ansambel celovškega gledališča se je tudi tokrat pokazal s svoje dobre strani in je uspešno izpolnil vrzeli, s katerimi se je moral boriti že komponist pri obdelavi precej medlega libreta. Da je to Celovčanom uspelo, je samo dokaz, da so sposobni tudi za boljše stvari, na kar bi morali upoštevati zlasti pri izbiri komadov.

Ingolič in Debič prejela Prežihovo nagrado

Kakor vsako leto je mariborska založba Obzorja tudi letos na obletnico smrti pisatelja Prežihovega Voranca podelila tako imenovane „Prežihove nagrade". Medtem ko nagrada za dramatiko tokrat ni bila podeljena, sta nagrado za pripovedništvo (v skupnem znesku 200.000 din) prejela pisatelja Anton Ingolič in Dane Debič.

Anton Ingolič je prejel nagrado za zbirko novel „Vidim te, Veronika", v kateri opisuje življenje preprostih in vsakdanjih ljudi. Danetu Debiču pa je bila nagrada podeljena za roman „Stekleni metulji", v katerem slika ljudi, ki z veliko vero v današnji dan iščejo svojo pot v sodobnem življenju.

„Deutscher Schulverein - Südmark"
in njegovi nasledniki v drugi avstrijski republiki

Tudi naselitvena akcija se je v senžermenski Avstriji nadaljevala. Društvo se je povezalo s „Kärntner Heimatbundom", preko katerega se je izvajala naselitev nemških družin iz rajha na slovenskem ozemlju Koroške. Po poročilih, podanih na zborovanju nemških naseljencev na Koroškem 19. januarja 1929 in poročilih, podanih na občnem zboru društva 12. maja 1935 je bilo naseljenih na Koroškem 133 nemških družin, katere so s pomočjo društev „Deutscher Schulverein-Südmark" ter „Heimatbund" pokupile 5.635 johov zemlje[12]).

„Deutscher Schulverein-Südmark" je bil v senžermenski Avstriji zatočišče ilegalnih nacistov. V svojem društvenem znaku je imel kljukasti križ, na zastavi društva je bila na eni strani podoba Germanije z napisom „Verband für das Deutschtum im Ausland", na drugi strani pa grb „Deutscher Schulverein-Südmark" z nemškimi barvami, vzhajajočim soncem, hrastovim listom ter napisom „Deutscher Schulverein-Südmark 1880-1925-1889". Društvo je bilo v najožji povezavi s „Verband für das Deutschtum im Ausland" (VDA); v Avstriji je delovalo po navodilih te mednarodne velenemške centrale ter je predstavljalo tako imenovano deželno zvezo VDA za Avstrijo. V tem oziru je bila dejavnost društva v odnosu do samostojne avstrijske države naravnost veleizdajalska. Vendar je z ozirom na svojo germanizacijsko vlogo društvo uživalo izdatno podporo avstrijskih centralnih in lokalnih oblasti.

Tako je germanizacijsko društvo nastopalo v tesni povezavi s protislovenskimi in protihrvatskimi ukrepi avstrijskih oblasti in doseglo uspehe pri falzificiranju podatkov ljudskih štetij na škodo slovenskega in hrvatskega življa. Pri ljudskih štetjih so podružnice društva storile vse, da bi dale s Slovenci naseljenim pokrajinam absolutno nemški značaj; številni komisarji pri ljudskih štetjih so bili po večini poverjeniki društva „Schulverein-Südmark". Tudi pri vsiljevanju nemškega jezika v šole, cerkev in upravo na škodo slovenščine in hrvaščine je društvo doseglo pri upravnih oblasteh velike uspehe.

Po izvršeni priključitvi Avstrije k Nemčiji leta 1938 je bilo društvo „Deutscher Schulverein-Südmark" razpuščeno brez odbora ter popolnoma vključeno v berlinski „Verband für das Deutschtum im Ausland" (VDA), pod vodstvom katerega je že prej delovalo. Organizacije „Schulvereina" so odslej nastopale kot „Ostmärkische Gauverbände VDA" in za časa okupacije Jugoslavije sodelovale pri zločinskih raznarodovalnih preseljevalnih akcijah in ukrepih proti Slovencem na Koroškem, Štajerskem in Gorenjskem. „Gauverbände des VDA" so bili razpuščeni leta 1945 po zlomu nacizma.

Velenemški in protidemokratični značaj „Schulvereina" je bil po vojni potrjen tudi s strani avstrijskih oblasti, ko so prepovedale delovanje te organizacije. Prepoved je bila utemeljena z dejstvom, da so pravila društva „Deutscher Schulverein-Südmark" vsebovala velenemške in nacistične rasne protižidovske določbe že v času pred „anšlusom".[13])

12 „Grenzland", 1935, 6/7/8, str. 106.

13) Österreichische Zeitung, 22. 3. 1947; Volkszeitung, 22. 3. 1947; Slovenski vestnik, 25. 3. 1947.

II.

Nasledniki društva „Deutscher Schulverein-Südmark"

Prepoved društva „Deutscher Schulverein-Südmark" ljudem iz njegovega vodstva ni preprečila, da ne bi ponovno začeli delovati za obnovo te organizacije in njene aktivnosti v drugih oblikah. Povezali so se z nacionalističnim krilom ÖVP ter z velenemškimi krogi v VdU (pozneje FPÖ) in v zadnjih letih pristopili k oživitvi germanizatorične dejavnosti na ozemlju slovenskega dela Koroške in v s Slovenci naseljenih predelih Štajerske ob avstrijsko-jugoslovanski državni meji. Graz in Celovec sta po svoji tradiciji ostala središči nemškega šovinizma in nacionalistične nestrpnosti do Slovencev ter širjenja sovražnosti do Jugoslavije.

a) „Alpenländischer Kulturverband"

Da bi se oživitev društva vsaj zaenkrat prikrila pred demokratično avstrijsko javnostjo, so se v Gradcu odločili za obnovitev dela društva „Deutscher Schulverein-Südmark" pod nedolžnim imenom „Alpenländischer Kulturverband". To društvo se je ustanovilo leta 1952 v Gradcu z izrazito raznarodovalnim in velikonemškim programom. Ob ustanovitvi je bilo poudarjeno, da nastopa „Alpenländischer Kulturverband" dediščino svoječasnih organizacij „Südmark", „Deutscher Schulverein" in „Deutscher Schulverein-Südmark" in da bo nadaljevalo njihovo delo. Po besedah svojih ustanoviteljev deluje Alpenländischer Kulturverband „za iste cilje, prilagojene našemu času" kot Südmark[14]).

(Nadaljevanje sledi)

14) „Alpenruf", 3. 5. 1952.

Raznarodovanja mora biti konec

Po naših naseljih na Koroškem živijo še stari ljudje, žive priče, ki pomnijo, da se je posebno v mestih, pa tudi na podeželju v preteklih desetletjih narodnostno stanje spremenilo v škodo domačega avtohtonega slovenskega prebivalstva, kar je posledica nasilne germanizacije. Metode ponemčevanja so znane dovolj.

V voz brezvestne in načrtne germanizacije so kratko in malo vpregli vse, s čemer razpolaga močnejši narod, proti katerega navalu se stoletja zapostavljeni koroški Slovenci niso mogli vedno dovolj uspešno braniti. Rodomorci, prepojeni z nacionalnim šovinizmom, ki so ga ljudje iz ozadja, v duhu velenemštva gojili, so bili vedno v gospodarski, politični in družbeni ofenzivi. Germanizatorji so imeli v deželi vse v rokah: vlado, šolo, cerkev, upravne in sodne urade, javne in zasebne ustanove, ves denar, skratka vse gospodarstvo, vse obrate in promet ter vso oblast že izza davnega časa. Močnejši gospodarji v deželi so pomandrali načela človečanstva in so pravico delili, kakor se jim je pač zdelo.

Ker ni bilo ustrezajočih šol, tudi ni bilo zavednih uradnikov in izobražencev, oni redki pa, ki so se dokopali do akademske izobrazbe skozi vse Slovencem sovražne šole, so povečini mogli dobiti zaposlitev le v tujih krajih. Vsled ponemčevanja v šolah je bilo tudi malo izobraženega kmečkega, trgovskega obrtniškega in uradniškega slovenskega naraščaja. Renegatska gospoda v ponemčenih mestih kakor v Pliberku, Velikovcu in drugod, izvirajoča iz slovenske krvi in vzdrževana z žulji slovenskega okoliškega kmeta in delavca, je iz zagriženih središč zasramovala in omalovaževala brezpravno slovensko rajo ter jo ponemčevala.

Taki in nešteti vzroki so dovedli do tega, da je zlasti v zadnjih desetletjih mnogo slovenskih ljudi zgubilo oziroma zatajilo narodno zavest. Čudež bi bil v tem vzdušju, če bi bilo drugače in zares čudež je, da je v takih razmerah ostalo še toliko družin značajnih in narodno zavednih, ki dajejo slovenski značaj kompaktnemu predelu naše domovine ter dokaz odporne sile in žilavosti, kakor tudi nezlomljive volje do samobitnega narodnega življenja.

Tudi še danes v teh ponemčenih krajih zelo mnogo govorijo ali vsaj razumejo slovensko, celo v tistih krajih, ki se ne morejo dovolj ponašati s svojim pragermanstvom, dejansko pa ne morejo zatajiti da se tudi v njihovih žilah pretaka slovenska kri. V pliberški okolici na primer živi oče, star 93 let in pri polni duhovni svežosti, ki ve povedati, da pred 70. leti v Pliberku nihče ni govoril nemški, razen nekaterih redkih privandrancev.

Zato zveni prav čudno, da je, kakor izvemo, pliberško nemško moško pevsko društvo (Männergesangverein) na svojem zadnjem občnem zboru, ko je najprej poudarjalo svoje kulturne zasluge, napovedalo, da bo v nekaj letih praznovalo stoletnico svojega obstoja. Kako naj to verjamemo, ko so takrat v Pliberku vsevprek slovensko govorili in gotovo tudi le slovensko prepevali. Šele pozneje so pritisnili z intenzivnejšo germanizacijo, v katero so vpregli tudi nemško petje. Z nemško pesmijo so tudi hoteli brisati slovenski značaj kraja in okolice, s pevci, ki so jih zbirali po večini iz domačih ljudi, ki so jih v šoli in z raznimi drugimi raznarodovalnimi metodami odtujili narodu. Tudi današnji voditelji Männergesangvereina, kakor predsednik, tajnik in zborovodja, vsi učitelji, so sinovi slovenskih mater, torej po rojstvu Slovenci, ki pa so očitno pozabili na svoje poreklo.

Le mimogrede povemo, da si je društvo za letošnje plebiscitno jubilejno leto zastavilo posebne naloge, med katerimi bo glavna proslava 10. oktobra s koncertom, kakor upajo, že v dograjenem „Grenzlandheimu". Pri prvem vbodu z lopato za začetek gradnje Grenzlandheima so poudarili, da bo dom služil kulturnim namenom vsem brez razlike narodnosti ali drugega prepričanja. Po izkušnjah pa je zelo verjetno, da bo tudi ta dom služil le ciljem, katerim služijo razne zgradbe z zvenečim naslovom „Haus der Heimat" po naših slovenskih in jezikovno mešanih krajih.

Tudi pliberški primer dokazuje, da se razna društva in organizacije ter tudi „učenjaki" trudijo, da bi prikazali pragermanski značaj vse Koroške, kar je v kričečem nasprotju z zgodovinskimi dejstvi, ki nesporno dokazujejo, da so se Slovenci naselili po sedanjih pokrajinah v šestem stoletju in sicer ne le v sedanjih krajih, temveč daleč na sever in zahod, o čemer še danes pričajo mnoga krajevna imena. Ko so prišli Slovenci pod nemško oblast, se je pričelo iztrebljanje slovenskega življa, ki se je nadaljevalo od moderne, sistematične in radikalne germanizacije v zadnjem stoletju, predvsem pa v zadnjih desetletjih do današnjih dni, ko smo priča žalostnim posledicam tega nekulturnega in gernocidnega početja.

Toda še pred dobrimi sto leti, leta 1850, ko je cesar obiskal Celovec, ga je pozdravljalo toliko „živijo"-klicev, da je postal pozoren in je vprašal guvernerja, če je toliko Slovencev v Celovcu, na kar mu je le-ta odgovoril, da je tretjina celovških prebivalcev Slovencev kar pa niti ni odgovarjalo dejanskemu takratnemu še večjemu stanju slovenskega prebivalstva v deželnem glavnem mestu. Nekoliko pozneje je bil cesar na obisku na Zilji, kjer mu je okrajni glavar na vprašanje, če je tukaj mnogo Slovencev, odgovoril: Od tu proti vzhodu so sami Slovenci!

Ker se pa ta sestanek opira na Pliberk, si pokličimo v spomin tozadevne številke iz ljudskega štetja leta 1910, ko so nemški števni komisarji zapisovali duše po svojem, Slovencem gotovo ne naklonjenem namenu. Zato so našteli v Pliberku 927 Nemcev in 124 Slovencev, dočim je nepristransko zasebno ljudsko štetje po objektivnih znakih ugotovilo 788 Slovencev in le 243 pristnih Nemcev. Zanimive so številke uradnega ljudskega štetja leta 1910 v pliberških sosednih občinah, ko izkazujejo v občini Bistrica 18 Nemcev in 1841 Slovencev, v občini Blato 32 Nemcev in 1451 Slovencev in v občini Libuče 153 Nemcev in 1607 Slovencev. Ali je naravno in moralno, ko številke poznejših ljudskih štetij prikazujejo vse drugačno sliko?

Borba slovenskega ljudstva na Koroškem za narodnostne, gospodarske in socialne pravice je moralna in upravičena, življenjska volja ljudstva pa nezlomljiva in se je pokazala zlasti v odločnem odporu proti pritisku, ko so nacistični oblastniki skušali fizično iztrebiti slovenski življ na Koroškem. Pravice o enakopravnosti so lepo zapisane v ustavi ter državni pogodbi in naša zahteva je, da se tudi v celoti uresničijo. V tem stremljenju pričakujemo razumevanje pri demokratičnih silah v državi in tudi v svetu, kar je v skladu z današnjim časom in razvojem v prizadevanju za zbližanje med narodi. Enakopravno razmerje med obema narodnostima na Koroškem v korist vseh brez razlike za plodonosno, prijateljsko in mirno sožitje v deželi pa se more doseči le, če bo konec tudi nasilnega raznarodovanja in narodnostne diskriminacije.

„Amtssprache deutsch"

Naslov temu članku je dal poštni urad v Št. Vidu v Podjuni. Pred nedavnim je namreč ta poštni urad dobil iz Celovca pismo z naslovom „Živinorejska zadruga za Št. Primož in okolico, r. z. z o. j., Post St. Veit im Jauntal". Namesto da bi pismo dostavil, ga je poštni urad z uradno pripombo „Ohne Empfägerangabe nicht zustellbar — Amtssprach deutsch" (Napake niso od nas, marveč jih je — kakor je razvidno na sliki — zagrešil poštni uradnik, kateremu bi svetovali, da bi se raje naučil pravilne nemčšine, kakor da iz očitnega sovraštva do Slovencev krši predpise o dostavljanju pošte.) vrnil odpošiljatelju v Celovcu.

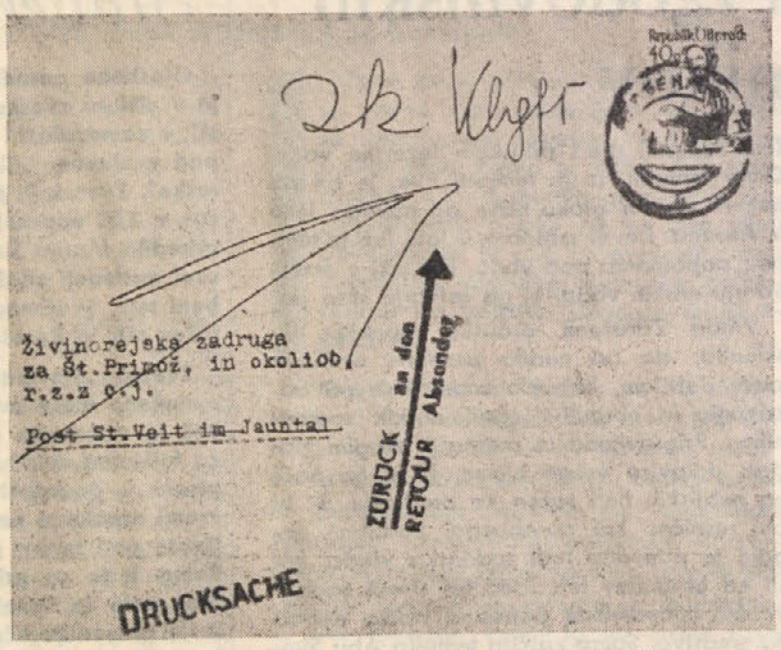

„Amtssprache deutsch" pravi pošta v okolišu, katerega prebivalstvo je razen nekaj privandrancev slovensko. Člen 7 avstrijske državne pogodbe pa v § 3 določa: „V upravnih in sodnih okrajih Koroške s slovenskim in mešanim prebivalstvom je slovenski jezik dopuščen kot uradni jezik dodatno k nemškemu". Državna pogodba je temelj druge republike Avstrije. Zato je tudi člen 7 sestavni del avstrijske ustave, po kateri se mora ravnati sleherni urad in državljan na tem ozemlju. Pošta v Št. Vidu v Podjuni bi torej morala pismo dostaviti naslovljencu, kateri je poleg vsega še registriran pri trgovskem sodišču in zaradi tega uradno priznan.

Ta primer diskriminacije koroških Slovencev nikakor ni osamljen. Njemu podobnih smo v zadnjih letih zabeležili že dolgo vrsto, začenši od razstrelitve spomenika padlim partizanom v Št. Rupertu pri Velikovcu, od razbijanja dvojezičnih napisov in kažipoti, preko odklanjanja reševanja slovenskih vlog s strani upravnih in sodnih oblasti, germanizacije slovenskih imen s strani sodišč ter šikan prebivalstva zaradi slovenskega nagovora uslužbencev pri pošti, železnici itd. do zadnjega značilnega primera pošte v Št. Vidu v Podjuni.

V vseh teh primerih se odraža „vzorna" rešitev narodnostnega vprašanja na Koroškem, ko zločinski elementi lahko nekaznovano izpadajo proti Slovencem in najzakotnejši urad in uradnik lahko kršita ustavo, če gre proti Slovencem. Na Južnem Tirolskem, kjer ni le uveljavljeno dvojezično temveč tudi zgolj nemško uradno poslovanje, pa so baje ogrožene najosnovnejše narodnostne pravice avstrijske manjšine.

Tako poštni kakor vsem drugim uradom na našem ozemlju znova povemo, da so tukaj oni zaradi prebivalstva, ne pa prebivalstvo zaradi njih. Če njihovim uslužbencem jezik avtohtonega slovenskega prebivalstva ne ugaja, naj poberejo šila in kopita ter grejo drugam. Med našim prebivalstvom je dosti sposobnih in vestnih ljudi, ki bi njihova mesta lahko zasedli in opravljali posle vestno po zakonih in v zadovoljstvo prebivalstva.

Še enkrat o cerkvenem davku

V zvezi z našim dopisom o obravnavi pred sodiščem v Dobrli vasi zaradi cerkvenega davka smo prejeli več dopisov, kjer se ljudje zgražajo nad izjavo zastopnika škofijskega ordinariata in menijo, da je to samo en člen več v verigi protislovenskih ukrepov celovškega ordinariata. Iz okolice Dobrle vasi pa en dopisnik omenja še prav posebno dejstvo, da je bil na obravnavi baje tudi mlad jurist iz Celovca, od katerega bi bilo upravičeno pričakovati, da bi zavzel odločno stališče proti takemu iznašanju. Izgleda pa, da je raje molčal.

BEKŠTANJ

Ob nedavnem gostovanju Avsenikovega kvinteta po Koroškem smo tudi v Maloščah imeli priložnost poslušati prvovrstni ansambel. Prireditev je privabila kar precejšnje število ljudstva, tudi iz oddaljenih krajev. Med udeleženci je bilo precej nemško govorečih gostov, ki so tudi napeto poslušali živahno godbo in lepo petje ter odobravali podani program. Umetniki so morali spet ponavljati in vse je bilo veselo razpoloženo. Videli smo znova, kako pesem in melodija, ki prihaja iz iskrenega srca, razveseljuje, bodri in druži vse ne glede na narodnost in jezik. Koliko manj sovraštva bi bilo na svetu, če bi pesem našla pot v vsako srce.

To bi bila vesela in vzpodbudna vest iz našega kraja.

Manj razveseljiva pa je siva vsakdanjost. Dva nova kažipota smo dobili v občini in seve samo v nemščini. Kaj bi se pritoževali, naše pravice imamo zapisane in listine so dobro shranjene. Pravice, ki so nam zagotovljene v členu 7 državne pogodbe, pa naj izvajajo Italijani pri Južnih Tirolcih, ker drugače jih je treba postaviti pred mednarodno sodišče. To bi lahko tudi potrdila mlada gospodična na brnškem poštnem uradu, ki je obžalovala, da ne razume moje navadne slovenščine, s katero sem se hotel informirati o neki zadevi. Morda bi me razumela, če bi jo nagovoril v angleščini, ker ta jezik mnogo učijo v naših šolah, dočim za slovenščino ni prostora. Ne obsojam je, če ne zna slovensko, ko je nameščena v slovenskem kraju na dvojezičnem ozemlju, saj nima pristopa do državne pogodbe. Kaže, da je člen 7 državne pogodbe v megleni predstavi celo ministrom, ki so vse bolj zaposleni v zunanjih zadevah in so mnenja, naj se nihče ne vtikuje v notranje zadeve države, ki da vzorno rešuje manjšinska vprašanja doma ali drugod.

Imamo pa na Brnci kar tri slovenske učitelje, kar je za našo šolo lepo, ki je celo izbrisana iz dvojezičnega ozemlja. Žal pa so razmere pri nas take, da nobeden od teh ne more pokazati svojega prepričanja, ne da bi tvegal službo in s tem svoj kruh. Drugače ne bi mogel razumeti, da se celo sin zavedne slovenske hiše ne upa pozdravljati svojih rojakov v domačem jeziku. Primer je žalosten tembolj, ko se je oče vendar s puško v roki boril, da bi slovensko ljudstvo prosto živelo na svoji zemlji. Nad našim odvisnim življem visi Damoklejev meč in čuva nad njegovim „domovini zvestim" zadržanjem, je kakor teman oblak, ki nam ne privošči brezskrbnega sonca. Duševni teror ne more prikriti lažnega govoričenja o demokratični svobodi in enakoprovnosti. Neizpolnjene so zahteve in pravice našega ljudstva od jezika v šoli do kažipotov na razpotjih in vsega drugega, listine člena 7 državne pogodbe so dobro hranjene. „pravico so zaprli v veliko hišo, da ne bi mogla v svet", kakor bi lahko rekli s Cankarjevim hlapcem Jernejem.

In vendar trdijo, da so naše pravice že vzorno uredili, pač pa jih baje primanjkuje v Južnem Tirolu. Ob tem ne vemo prav, koga naj bi poklicali na ogled naših razmer: italijansko vlado ali južne Tirolce. Ugotovitve bi bile gotovo na vsaki strani različne. Ne želimo pa, da bi bil kdor koli kje za svoje pravice prikrajšan, kakor to zahtevamo tudi za nas.

Slovenska prosvetna zveza naznanja:

Slovensko prosvetno društvo „Zarja" v Železni Kapli

priredi v nedeljo, **dne 28. februarja 1960** pri Voglu v Št. Primožu igro

GLAVNI DOBITEK

Uprizoritev igre v Železni Kapli odpade, ker društvo ni dobilo na razpolago dvorane.

*

Slovensko prosvetno društvo „Bilka" v Bilčovsu

ima na pustni torek, dne 1. marca 1960 ob 8 uri zvečer pri Miklavžu v Bilčovsu

pustno prireditev

Na sporedu so 4 veseloigre in nastop šaljivega Francija.

Prijatelji poštene razproščenosti prisrčno vabljeni.

K novim predpisom za prehod jugoslovanske meje

V zadnji številki smo objavili novi pravilnik o potnih dokumentih za prehod jugoslovanske meje. Dodatno k temu objavljamo, da velja od 25. t. m. dalje nova določba o prenosu dinarjev pri prehodu meje, po kateri je dovoljeno prenašati 1500 dinarjev in sicer samo v vrednosti do 100 dinarskih bankovcev. Še naprej pa je dovoljeno prenašati druge valute v neomejenih zneskih.

Pust v DUBROVNIKU

Mogočno obzidje na kraški skali, ki se je zajedla v morje, in v njem sivina kamnitih hiš in palač — tak je Dubrovnik v naši predstavi danes in prav malo drugačen je bil pred nekaj stoletji, ko ga nameravamo obiskati v pustnem času.

Smo v 16. stoletju. Za nami so dolga leta mračnjaštva. Renesansa je sprostila človeku duha. Ljudje so se jeli veseliti življenja in Horacov poziv „carpe diem" (uživaj čas, ker je življenje kratko) jim je bil vodilo. In kdaj naj bi prirodne strasti in želje za uživanjem zemeljskih dobrin prišle bolj do izraza kot v pustnem času?

Že v času pred renesanso zasledimo pri Dubrovčanih pustne zabave, ki so imele svoj izvor v poganski veri prvotnih prebivalcev. Maske na ulicah so predstavljale razna božanstva. V maškaradi ceha krznarjev, ki jo je spremljalo bobnenje in trobljenje pastirskih rogov, je nastopala ogromna ptica s konjsko glavo in strašila ljudi na cestah z odpiraniem čeljusti. Za njo je poskakovala nimfa v beli obleki z vencem na glavi ter Pan z listi vinske trte v laseh, oblečen v razcefrano obleko, pošito z lisičjimi repi. Amor, ki je zaključil karneval, je vodil po ulicah krojače, preoblečene v pastirje. Iz starih virov izvemo, da je preprosto ljudstvo do leta 1425 v dneh pustnih praznikov prepevalo in plesalo celo v katedrali — kaj čudno za dobo, v kateri je gospodovala inkvizicija.

Duša karnevalov so bili seveda mladi plemiči in premožnejši meščani. Njihove vesele družbe so prirejale gostije, šaljive prizore, plese in maškarade. Preoblečeni v raznovrstne maske so hodili okrog na hoduljah, prepevali opolzke pesmi in izvajali šaljive dialoge. Pustne šale so zbijali celo pred samostani in tudi nunam prepevali ljubezenske pesmi. Vsaka družina je imela svoje ime. Tako so Njarnjasi in Pometi kot v Firenci družini Diamante in Broncone tekmovali med seboj, katera bo prirejala lepše in bučnejše zabave.

Pustne prireditve so začenjali knezovi muzikanti. Čarovniki, žonglerji in plesalke so zabavali zbrane množice po cestah. Potem se je veselje preselilo v plesne dvorane. Zaradi strogih družabnih predpisov so smeli Dubrovčani dvoriti ženam samo na plesu. Zato so se tu tembolj posluževali te pravice. Pod masko so izkazovali oboževanje svojim izvoljenkam in se ponašali z razkošnimi kostimi. Na teh „veljunih" je bilo petja in šal na pretek. Ugledni meščani so se zbirali na intimnih zabavah v bogato opremljenih salonih plemiških rodbin, v veliki dvorani kovnice denarja (Sponzi) ali v palači Senata.

Na večer pred pustom je doseglo rajanje višek. Skozi razigrano množico so se prebijale maškare s fantastičnimi maskami, oblečene v skrpane obleke, pošite s kravjimi zvonci in kraguljčki. Drugi spet so bili maskirani v delovne obleke raznih poklicev. V grotesknih prizorih so maske združevale narodne običaje z mitološkimi izročili. Skupine pustnih šem so prepevale po ulicah pesmi, ki so bile vsej prej kot čednostne. Kot še danes, je bila tudi v času renesanse glavna karnevalska zabava na „Placi".

V glavnem se je vse sukalo okrog žensk. Dubrovčanke so opevali pesniki, o njihovi lepoti so govorili potopisi tujih literatov. Bogate meščanke in plemkinje so ves dan preživljale v negodovanju in lišpanju, molitvah (tako pravijo pesniki) in brezkončnem klepetanju. Na zabave so prišle v svili in velurju, gosto ovešene z zlatim nakitom. Pustni sprevod so opazovale z oken, pretirano nališpane in okrašene. Maske, ki so hodile mimo, so jih obsipavale z razuzdanimi željami in drznim lakanjem. Častilci so jim metali voščene limone, napolnjene s cvetjem in dišavami, ter jim tako izkazovali svojo vdanost in izražali neskromne želje.

Med ljudstvom po cestah je bilo mnogo „spravljenic". Tako so se v patricijskem Dubrovniku imenovale služkinje, ki so po več letih dobile od gospodinje balo. Večinoma so prišle v mesto iz dubrovniške okolice. V plemiških in meščanskih družinah niso bile samo služkinje, ampak tudi ljubice gospodarjev in nemalokrat matere njihovih nezakonskih otrok. Sveže in razuzdane so hodile po ulicah v bogato nabranih krilih ter z vriski in zapeljivimi nasmehi vabile moške. Tudi prodajalke in hčerke obrtnikov so se lahko udeleževale pustnih zabav. Do mraka so plesale kolo, nato pa so po ulicah zalezovale maske in se razigrane sestajale s svojimi ljubimci.

Hčerke uglednih plemiških ter meščanskih družin pa se pustnega veselja niso smele udeleževati. Zaradi strogih patriarhalnih nazorov so se morale skrivati pred tujci in someščani. Čeprav so hrepenele po zabavi in užitkih, so bile prisiljene živeti pod strogim nadzorstvom družine. O pustu so izza rešetk opazovale veseljačenje po ulicah, zvečer pa so s slastjo poslušale služkinje, ki so jim pripovedovale o svojih ljubezenskih dogodivščinah. Če jim ni uspelo, da so se s poroko osvobodile tega dolgočasja, jim ni ostalo drugega, kot iti v samostan.

Tako je bilo življenje Dubrovčanov v pustnem času, ko je njihova nemirna narava pomorščakov in trgovcev še elementarneje bruhnila na dan. Tudi sicer je bilo po krčmah in ulicah dovolj razgrajanja, pretepov in nasilstev. Vnema senatorjev, ki so pošiljali na ulice stražarje in s strogimi kaznimi poskušali preprečevati razvrat, ni mnogo zalegla. Renesansa je bila doba nasprotij: na eni strani kup samostanov, cerkvenih praznikov, pobožnih pesmi in strogih moralnih zakonov, na drugi pa razvrat, nezakonski otroci, razbrzdane komedije in nesramne maškarade.

Razne vesti

Gledališče — Na pepelnico bo ob 20. uri v gledališču „Grenzland" premiera žaloigre „Zgubljeni rajh" znanega avtorja O. Pridispet. V glavni vlogi nastopa Fritz Hauptmann. — Vstopnice v predprodaji pri „Kärntner Heimatbund,s Nachfolger".

„Kärnten ist urteutonisch" — Pod tem naslovom je izšla epohalna knjiga, ki postavlja na glavo vse dosedanje znanstvene ugotovitve o narodnostni naselitvi in narodnostnem položaju na Koroškem. Knjigo, ki spada v roke vsakega resnega znanstvenika, sta napisala znana slavista F. K. Schier in V. E. Spieler, uvodna beseda pa je izpod peresa Milana Tschinskyja.

Ekskurzija — Društvo koroških domoljubov priredi na pustni torek ekskurzijo svojih članov v EINSPIEL, glavno mesto VINDISCHARIJE. Prijave v gostilni „Pri Foltiju".

Skrb za dušni blagor — Da bodo vedno številnejši tujci, ki prihajajo na Koroško, lahko izpolnjevali svoje verske dolžnosti, zlasti tudi v spovednici, je Rim na predlog vnetega celovškega generalnega vikarja Kodrasa odločil, da se v šolah po vsem svetu uvede verouk poleg materinščine tudi v edino zveličavnem nemškem jeziku.

Strokovnjak na delu — V Celovec je prispel dr. Nemškovse, priznani strokovnjak za Unterwanderungsprobleme, da strogo znanstveno prouči tukajšnje narodnostne razmere. Njegove ugotovitve bodo služile za podlago pri bodočem ugotavljanju manjšine.

!!! Slovenci, vsak eno smreko za „Grenzlandheim" !!!

Izven Pliberka proti Drveši vasi smo jeseni položili temelj kulturnemu domu, dolgo potrebnemu „Grenzlandheimu" — naši trdnjavi na meji. Postavili in imeli bomo dom, vreden naše preteklosti! V njem bo za vse prostora, ki hočejo služiti našim svetlim idealom, zapopadenim v našem svetem pismu „V službi velike domovine".

Dela so se pričela. Potrebujemo pa denarja, šilingov, stotakov in tisočakov. Še bolj pa kmečkih smrek, za gosposke je škoda. Kdor ima, naj da! Stric Grof so tako ukazali! — Ko so lani jeseni krepko zavihteli kramp in zasadili lopato v zemljo, so videli, da tako delo ni za gospodo. „To opravite ljudje v pozabljeni deželi sami," so rekli, se vsedli v avto in se peljali tja, kjer ni niti drobtin za kulturne potrebe pliberške okolice.

Zato prosimo, dajte in darujte! Dajte in darujte tudi vi Slovenci, ki vas drugače nimamo nič radi! Dajte smrek, pa čim več!

Naš kulturni dom bo odprt za vse prireditve, tudi za Vaše, če Vas bomo smatrali za dovolj kulturne in če boste plačali malenkostno priznavalnino vsaj tisoč šilingov za prireditev. Poglejte le račun za zadnji Avsenikov koncert. Enako hočemo ravnati tudi v bodoče. Zato smreke sem! Pomagajte s svojo kulturno zavestjo, kajti naša je omadeževana s krvjo in še preveč smrdi po rjavi barvi.

Na pustni torek 1960.

Gradbeni komite Nitzmettovih naslednikov

Mali oglasi

Na prodaj

Prodamo kolajne in lovorjeve vence iz slavnih dni. — Povprašajte pri: Kärntner Heldenkameradschaft, Meisterschütze Sepp Hoamattreu.

Ugodna priložnost

Mali koroški list išče sotrudnike za poljudne članke po vzoru „Krvava meja". Pogoj: samo malo fantazije. Prijave na uredništvo lista pod označbo „Sodnijske stroške plača list".

Samo za poštenjake

Statistični urad išče domovini zveste idealiste za pomoč pri izvedbi ljudskega štetja. Interesenti z znanjem višje matematike naj se vsaj do pustnega torka zglasijo pri višjem uradniku Neunmalklug.

Pristno blago

Originalne nemške narodne noše iz Zilje in Roža dobite po izredno ugodni ceni pri tvrdki „Domača obrt" — Celovec.

Knjižni trg

Za 40-letnico plebiscita naročite aktualno knjigo „V službi velike domovine", ki jo je prav za to priložnost spisal slavni pisatelj domovinske kronike "Zmagovalec nemške noči" S. A. Stein. — Naročila prejema založba Standarte.

Zaposlitev dobijo

Vsi brezposelni krojači dobijo celoletno zaposlitev v deželnem modnem salonu. Pogoj: Ljubezen do rjave barve. — Pismene prijave na mojstra Schierko pod geslom „Das ganze Land im Kärntner Gwand".

Iščemo talente

Za proslave 40-letnice plebiscita iščemo talentirane organizatorje, ki so si pridobili posebne zasluge v tisočletnem rajhu. Prošnji je treba priložiti potrdilo o ilegalnem članstvu v NSDAP ali vsaj Führerjev dekret o odlikovanju. — Prijave sprejema Pripravljalni odbor.

Iz sodne dvorane

Pred kratkim se je mlada ženska zagovarjala pred sodiščem zaradi prestopka § 144 kazenskega zakona. Ko jo je sodnik vprašal, kako je mogla kaj takega napraviti, je obtoženka odgovorila:

„Brala sem knjigo dr. Kodrasa, po kateri je pravica staršev absolutna, to je nad vsako božjo in naravno pravico."

Kje ste, Lamutovi?

71 Anton Ingolič

Kako je že zapel Amon?

Črna je gora,
črn je žandar,
in črn je grob
na Francoskem.

V grozi sem stresel baterijo, za trenutek se je bledo zasvetilo, potem pa ugasnilo. Zagrnila me je črna, gosta tema.

Tok, tok, tok!

Hitite, luči mi je že zmanjkalo! Tudi od žeje umiram! Lačen sem, a glad bom prenesel, samo vode, vode bi rad!

Tok, tok, tok!

Namesto spodbudnih udarcev zamolklo hrumenje.

Kaj je to?

Tok, tok, tok!

Brez odgovora.

Kri mi je zledenela.

Tok, tok, tok!

Nič, prav nič.

Torej se je zrušilo, kar so odkopali? Preveč ste hiteli, tovariši, premalo mislili na varnost. Morda je koga celo pokopalo.

Tok, tok, tok!

Gluha, črna tišina.

Zdaj sem zares v grobu.

Pojdite in pobijte Nemce in vse tiste, ki delajo zanje! Ne bi se bilo zgodilo, da ne lajajo od jutra do večera: Premoga, še več premoga! Rekel sem že, da se bo nekaj zgodilo. Tudi drugi so že opozorili. Paznik Chaban in inženir Lacoste sta podkupljena. Kaj njima mar za ljudi, mar jima je le za procente. Lacoste se vozi vsako nedeljo v Lille v javno hišo, Chaban pa hrani za vilo, ki si jo bo sezidal po vojni. Tovariši, najprej zavijte vrat Chabanu in Lacostu, potem pojdite v upravo! Pobijajte, pobijajte!

Tok, tok, tok!

Marta, pojdi domov ... Veronika, odpelji Marto in ostani pri njej, Peter naj name čaka sam, jaz bi čakal nanj do jutra.

Kaj je to? Spet hrumi. Torej konec? Ne, ne! Tako klokota na Strmcu s strehe deževnica. Desnice, na katero sem se opiral, se je dotaknilo nekaj mokrega, hladnega. Voda, voda! Tovariši, bratje! Nastavil sem usta k cevi in pil. Pil. Vedel sem, da bi bilo bolje, če bi odstavil usta, a nisem mogel. Končno sem jih le odtrgal od cevi, iz katere je še dalje pritekala hladna voda.

Tok, tok, tok!

Odgovorilo je.

Tok, tok, tok!

Potem sem zaslišal odkopavanje; ni bilo nič bliže kot tedaj, ko so začeli. Samo da ste mi poslali zraka in vode. Le počasi in previdno! Ne poslušajte paznika in inženirja, podpirajte, kakor vemo rudarji, da je treba! Za naše glave gre.

Misli so mi kmalu spet otopele. Bil sem slab, strašno slab. Toliko, da sem primaknil usta spet k cevi, iz katere ni tekla več voda, prihajal pa je sveži zrak.

Čez dolgo, zelo dolgo sem iz daljave zaslišal rahle udarce ob cev.

Tok, tok, tok ...

Zdelo se mi je, da sem stegnil roko, pograbil kamen in začel udarjati: tok, tok, tok. Vendar nisem. Vedel sem to, vedel tudi, da bi moral tolči, da bi moral tovarišem sporočiti, da sem še živ, toda nič nisem mogel storiti, ležal sem ob cevi in hlastal za zrakom, ki je prihajal iz nje. Toda čez čas, najbrž čez zelo dolgo, sem si le jel prigovarjati: Marko, si tak slabič? Spomni se poti od doma, življenja v Donawitzu, Köflachu! Boš omagal zdaj, ko je pomoč že blizu? Ne slišiš, kako te kličejo: Tok, tok, tok! Odgovori vendar! Zdrami se, vstani, sedi!

Trudoma sem se spravil na kolena. Zdržati je treba! Naj me menda najdejo mrtvega, ko pridejo do mene? Marti so gotovo že sporočili, da so blizu, in čez čas ji naj sporoče, da me niso našli več pri življenju?

Grabil sem okoli sebe. V desni pesti je ostal debel kamen.

Tok, tok, tok!

Takoj je odgovorilo: Tok, tok, tok!

Ste slišali, tovariši? Živim, še vedno živim! Le kopljite, kopljite in rešite me teme, potegnite me iz groba! Še bomo kopali, še tovariško pomagali drug drugemu! Ampak najprej bomo udarili po Nemcih, krepko udarili!

Razločno sem slišal, kako so kopali. Spet in spet sem jih poklical. Vselej so takoj odgovorili. Bolščal sem v temo, črno, gosto temo in čakal. Blede misli so se mi plazile po trudni glavi. Naj sem si še tako dopovedoval, da moram zdržati, naj so me vse pogosteje klicali, veke so mi same zlezle na oči, obhajala me je omotica in spet sem začutil ob licu trdno železno cev. Torej sem spet omahnil? Ne, ne! Na kolena, Marko! Kvišku glavo! Prigovarjanje ni nič pomagalo, brez moči sem obležal ob cevi.

Tam so me našli reševalci. Tresli in klicali so me, toda jaz sem se zdramil šele nekaj ur pozneje v bolnišnici. Najprej sem zagledal svetlo luč nad seboj, potem bele stene, nazadnje ljudi okoli sebe.

„Kje je Peter?"

Ne vem, zakaj sem se njega spomnil najprej.

„Rešen je, v drugi sobi."

„In kje je Marta?" Marta, moja žena?"

Ni bilo takoj odgovora.

„Marta, kje je moja žena?"

Skrbimo za red!

Včasih se po nepotrebnem jezimo, ko iščemo kakšno stvar in je ne najdemo. Temu smo namreč same krive! Če bi napravile red v predalih, omarah, pri perilu itd., bi bilo drugače. Ne bi se jezile in ne izgubljale bi dragocenega časa za iskanje po predalih. Zato razmislimo o tem, kako in kam bomo spravile svojo obleko in druge potrebne stvari, da jih bomo našle, brž ko bomo želele.

Kam bomo shranile šivalni pribor in gumbe? Za ta drobiž bomo izbrale posebno škatlo ali pleten košek, v katerega bomo dale vse te predmete. Gumbe, ki jih imamo pripravljene za posebne vrste obleke in plašče, bomo pritrdile na posebno lepenko ali na debel kos blaga. Tako bomo imele vse vrste gumbov vedno pred očmi in ne bomo tratile časa z iskanjem. Navadne gumbe za perilo pa lahko spravimo kar v vrečko iz blaga, papirja ali v manjšo škatlico.

Tudi nogavice sodijo na svoje mesto! Iz blaga ali polivinila si naredimo vrečico s predali, v katero denemo posamezne pare čistih nogavic. Rute in rokavice pa zahtevajo prostor v omari ali predalu, odnosno v škatli, saj morajo biti lepo zložene, da se ne mečkajo.

Prav tako je prav, da imamo skupaj in na enem mestu zloženo posteljno in osebno perilo. V spodnjem predalu omare si odmerimo prostor za perilo. Pletenine, puloverje in jopice zložimo v polivinilno vrečo, občutljivejše svetle, bele pletenine pa zavijemo v čisto krpo ali brisačo.

Čevlji naj imajo svoje mesto v posebni manjši omarici ali škatli za čevlje. Vedno naj bodo očiščeni, ko jih spravimo, tako da jih lahko oblečemo takoj, ko jih rabimo, ne da bi jih šele čistili in z njimi prašili sobo.

In kako bomo razvrstile v omari obleke, krila, plašče, bluze in drugo? Najbolj pametno bo, če bomo v enem delu omare obesile plašče, zraven njih volneno jopico, potem pa obleke, ki jih nosimo vsak dan, krila in bluze. Drugi del omare naj nam služi za boljše obleke, boljša krila in bluze. Prav bo, če bomo obleke, ki jih nosimo ob svečanejših prilikah, v omari tudi prekrile s čisto krpo, tako da se nam ne bodo mazale in prašile, če bomo pogosto odpirale omare.

Napačno bi seveda bilo, če bi v omari visela vsa ropotija, nametana kot na sejmu. V takem primeru ne bomo imele pregleda nad stvarmi, pa tudi obleko bomo po nepotrebnem kvarile in mečkale.

In kako si bomo uredile predal nočne omarice ali delovne mize? Tu bo prostor predvsem za delovno orodje, droben nakit, toaletne stvari, spravljene v polivinilno torbico ali vrečko. Suh dežnik bomo položile na dno omare ali pa ga bomo hranile v visoki glinasti vazi.

Morda sem v tem kratkem sestavku o ureditvi ženske garderobe in drugih stvari pozabila na kakšno drobnarijo. Vendar moj namen ni bil našteti prav vse kose ženske obleke in direktno povedati, kam sodijo in kako naj jih spravimo. Hotela sem samo vzbuditi, odnosno okrepiti vaš občutek za red v stanovanjskem prostoru.

ZA GOSPODINJO IN DOM

12 odgovorov tistim, ki se redijo

Svetovno znani strokovnjak za prehrambna vprašanja prof. dr. Frederich Star je odgovoril na dvanajst vprašanj, ki so mu jih novinarji postavili v zvezi z debelostjo:

1. Ali vpliva teža na dolgost našega življenja! Nedvomno. Človek, ki doseže 50 let in je zdrav, se lahko z vso pravico nadeja, da bo živel še najmanj 20 let. Pri debeluharjih pa se ta doba lahko skrajša za eno tretjino. Če se človek prične debeliti že v mladosti, je nevarnost še večja. Ugotovili so, da je pri mlajših debelih osebah smrtnost za 80 odst. večja kot pri tistih, ki imajo normalno težo.

2. Ali so debeli ljudje izpostavljeni bolezni! In še kako. Možnost, da debeli ljudje zbolijo za visokim krvnim pritiskom, je na primer 3 do 4-krat večja kot pri suhih. Pri event. operacijah pa je nevarnost za njihovo življenje dva do štirikrat večja.

3. Kaj pravzaprav krajša življenje debelih ljudi! Prekomerna teža v prvi vrsti obremenjuje delo srca. Sklepi so primorani prenašati večjo težo. Raziskovanja v zadnjih nekaj letih dokazujejo, da debelost sama po sebi ni posebno nevarna, če ne napreduje. Hitro debelenje pa kvari ožilje in povzroča neštetokrat arteriosklerozo, ki se posebno manifestira v koronarnih žilah srca. V stenah srčnih arterij nastajajo plasti maščobe, tako srce ne dobiva zadostne količine krvi in je zaradi tega slabo hranjeno. Srčni napadi so v takih primerih zelo pogostni.

4. Ali pomeni to, da tem bolnikom ni več mogoče pomagati! Če te plasti maščobe v krvnih žilah niso prekoračile svoje usodne stopnje, jih je mogoče popolnoma odstraniti. Po statističnih podatkih so debele osebe lahko podaljšale svoje življenje z zmanjševanjem teže.

5. Na kakšen način lahko kontroliramo to debelost! Pravzaprav to ni mogoče. Toda če človek nagiba k debelosti, je to njegovo doživljenjsko opravilo. Bolje se je temu izogniti. Ni majhno število tistih, ki so se pričeli ponovno debeliti, ker se niso dovolj potrudili, da bi zadržali normalno težo. Predvsem je potrebno, da ljudje resno spoznajo nevarnost, ki jo predstavlja za njihovo zdravje in življenje debelost.

6. Ali je tek lahko merilo! Seveda. Občutek lakote je glavni vzrok, da ljudje jedo. Osnovni moment pri občutku lakote je različna količina sladkorja v krvi preko dneva. Ko pade ta količina pod določeno stopnjo, se prične oglašati lakota.

Debele osebe naj zaužijo nekaj, kar manjša apetit. V poštev pride bonbon, morda skodelica mleka ali pa manjši košček peciva. Krvni sladkor se poveča, brž ko nekaj pojemo. Strokovnjaki svetujejo, da naj debeli ljudje zjutraj ali popoldne zaužijejo nekaj hrane, ki jo pripravljamo za kosilo ali večerjo. S tem bo količina krvnega sladkorja vedno enaka, kar manjša apetit. Najvažnejše je, da je zajtrk obilen, ker je zjutraj stopnja krvnega sladkorja najnižja. Dober zajtrk vpliva na krvni sladkor.

7. Kaj mislite o raznih zdravilih proti debelosti! Lahko jih uporabljamo samo pod zdravniškim nadzorstvom.

8. Ali je debelost dedna obremenitev! O tem ni mnogo dokazov. Debelost povzročajo razni činitelji, proces pa je vedno enak. Brž ko pojemo več, kot je potrebno, je debelost tu. Ni nujno, da postane debeluh vsak, ki je imel debele starše. Če so v družini požeruhi, se bodo po tem zgledovali tudi otroci. Tega pa ne moremo imenovati dedna obremenjenost.

9. Ali menite, da je debelost bolezen! Debelost je bolezen, ki je precej podobna alkoholizmu. Tako kot alkoholiki pijači, se debeluhi, kadar so slabe volje, predajo požrešnosti, češ da jim je to v olajšanje in uživanje.

10. Ali je mogoče zmanjšati debelost z gibanjem in telovadbo! To je relativno. Predvsem pa morajo biti vaje umirjene, vsako pretiravanje škoduje. Poizkusi na živalih so pokazali, da se apetit poveča zaradi gibanja šele na neki določeni stopnji. Ko porabimo krvni sladkor, nastopi občutek lakote. Prekomerna telovadba odnosno šport sili organizem, da nadoknadi izgubljene kalorije. Za debeluharje pride torej v poštev samo umirjeno gibanje.

11. Ali tobak vpliva na apetit! O tem mnogo pripovedujejo, toda dokazov ni. Ne glede na to pa se človek, ki preneha kaditi, spočetka zredi. Verjetno je hrana okusnejša, zato več je. Cigareta v ustih povzroča občutek sitosti, zato je želja po jedi manjša.

12. Ali so potrebne v dieti kakšne spremembe! Največja sprememba je ta, da je treba zmanjšati količino prehrambnih snovi, izvzemši beljakovin. Ni pa razloga, da bi se odrekali kruhu, sladkorju, krompirju in podobno. Raznovrstnost hrane naj bo glavni princip.

Če želite shujšati, morate manj jesti, toda hrana mora biti raznovrstna.

Drobni nasveti

Tudi z okenskih stekel je treba obrisati prah. Če bomo ob suhem vremenu tu in tam obrisali prah na zunanji strani okenskega stekla, potem nas po dežju ne bodo presenetile umazane maroge.

Zelo občutljive senčnike za luč, ki jih težko očistimo prahu, namažimo z prozornim lakom. Prah bomo potem zlahka obrisali.

Jelenja koža, ki jo uporabljamo za umivanje okenskih stekel, postane po večkratni uporabi trda. Če jo splaknemo v slani vodi, nato počasi posušimo, pred uporabo pa temeljito pregnetemo z rokami, bo postala zopet mehka.

Če potresemo mesto, kjer nas je pičil komar ali kak drugi insekt, s soljo, bodo bolečine prenehale in pičeno mesto se ne bo vnelo.

Lahko noč in dober počitek!

Če ne spite dobro, je treba takoj nekaj ukreniti. Spanje je najuspešnejše lepotno sredstvo. Preizkusite deset spodaj navedenih pravil:

- Nikoli se ne silite k spanju! To krči mišice in jemlje spanec.
- Dve do tri ure pred spanjem ne pijte ničesar, kar vznemirja živce, in ne jejte težko prebavljivih jedi!
- Ne čitajte zvečer ničesar, kar vas razburja!
- Če imate skrbi, govorite o tem podnevi. Večerne ure niso za reševanje problemov.
- Uro pred spanjem prekinite s sprostitvijo in končajte pravočasno z resnim delom!
- Preden greste v posteljo, stopite pred okno in napravite v miru nekaj dihalnih vaj! Posebno temeljito večkrat izdihnite!
- Ugotovite, kakšna je sobna temperatura. Večina ljudi spi najbolje pri 12 do 16° C. Pustite okno nekoliko odprto!
- Tudi posteljnim vložkom posvečajte pozornost! Nikar se preveč ne pokrivajte!
- Če vas moti hrup, dajte v ušesa vato!
- Sprostite telo v postelji! Pretegnite se zadovoljno, pa boste lahko počivali.

Mehka roka se je dotaknila mojega čela. In še tisti trenutek sem se pogreznil v spokojen sen.

Ko sem se zdramil, je bil dan.

„Dobro ste spali," mi je dejala sestra, ki je sedela ob meni. „Kriza je mimo. Ste lačni, kaj?"

„Lačen in žejen!"

Ko mi je prinesla vroče juhe, sem spet vprašal po Marti.

„O vaši ženi ne vem nič, prišla sem šele zjutraj. Bom povprašala starejšo sestro. Najejte se, napijte, opomoči si morate! Hudo je bilo z vami."

„Hudo?"

„Oseminpetdeset ur ste bili zasuti. Tega ne bi vsakdo zdržal."

„To je več kot dva dni in dve noči, ali ne?" sem vprašal čez čas.

„Več!"

„Je tudi Marta, moja žena, zdržala?"

„Rekla sem vam, da ne poznam vaših razmer. Ko opravim z vami in ostalimi bolniki, bom poizvedela."

Ko sem se do sitega najedel in napil, sem bil spet truden, vpraševal sem po Marti, obenem pa že spal.

Ko sem se ponovno zbudil, je bil spet dan, šele tedaj sem začutil, da se mi je življenje povrnilo.

Prišla je sestra, a ne tista kot prvič in tudi ne tista kot drugič.

„Kako je z mojo ženo?"

Nova sestra spet ni nič vedela o mojih razmerah. Bil sem nejevoljen, nisem pa slutil nič hudega.

„Sporočite ji, da sem dober in naj me obišče!"

Hotel sem se dvigniti, a sem padel nazaj na blazine.

„Kam hočete?"

Zbral sem vse svoje moči in se dvignil.

„Če takoj ne pokličete moje žene, vstanem! Da, vstanem in odidem domov."

„Takoj, takoj!"

Odhitela je, jaz pa sem spet obležal brez moči.

Nestrpno sem čakal, kdaj se bodo odprla vrata in bo vstopila Marta.

Toda Marte nisem dočakal; prišla pa je mati.

Joj, kakšna je bila! Bleda, shujšana, udrtih lic. Prekleta vojna!

„Mati!"

S stisnjenimi ustnicami se je približala moji postelji. Čemu vendar tako krčevito stiska ustnice in čemu izbegava moj pogled?

„Mati?"

Vrgla se je na mojo posteljo in me objela. Telo ji je podrhtavalo od zadržanega joka. Zaslutil sem, da se je zgodilo nekaj hudega, zelo hudega.

„Mati, povejte, mati," sem kriknil, „po pravici povejte!"

Izbruhnila je v jok. Tako je še nisem slišal jokati, nikogar nisem slišal jokati tako bridko, tako pretresljivo.

Ni bilo treba besed.

Vedel sem vse.

Tovariši, zakaj me niste pustili v grobu?

Matere ni mogla podreti nobena nesreča več. Lasje so ji sicer siveli na senceh, v obraz so se ji zajedale globoke brazde, žile na rokah so ji izstopile, toda še vedno je hodila zravnano, s hitrim korakom, in oči je imela prav tako žive kot pred davnimi leti na Motniku. Kar sem se vrnil iz bolnišnice, je nisem videl slabe volje in ne brez dela.

„Pojdem po Mihca," je dejala nekega dne. „Pepček bo že skrbel zase in za hišo, z Mihcem pa mu je težko."

„Kar pojdite!" sem rekel brez volje.

Mati bo že vedela, kako je prav, jaz vem samo to, da nimam več Marte, in čutim, da sem sam, tako sam, kot nisem bil še nikoli. Da je bila mera polna, je Martin zapeljivec na dan njenega pogreba odpeljal Madelon.

„Še bolje bi bilo," je mati oprezno nadaljevala, „če bi vidva z Jurčkom prišla v Merlewald."

„Ne, od tod ne grem," sem naglo zavrnil misel, ki je mater gotovo mikala že vse zadnje dni.

„Dobro," se je takoj vdala, „grem po Mihca, kot sem rekla, naročim Pepčku, kaj je treba, Prama dam v rejo ali ga prodam in pridem. Takoj po vojni pa gremo domov."

„Da, takoj po vojni!" sem rekel.

„To bo že pomladi, ne?"

„Pomladi," sem pritrdil brez vere, čeprav je v tistem času, neposredno po porazu Hitlerjevih armad pri Stalingradu, vse govorilo o naglem in zmagovitem zaključku vojne.

„Tu v kuhinji bova z Mihcem, sobo bosta imela vidva z Jurčkom."

Tiste dni, ko matere ni bilo, je prihajala Veronika kuhat in pospravljat. To ni bila več nekdanja razigrana in pojoča Veronika, dekle in nevesta, marveč tiha, zresnjena mlada žena.

„Marko," mi je rekla, ko je prvič namesto matere postavila predme večerjo, „hvala, Marko!"

Vprašujoče sem jo pogledal.

„Šele danes mi je Peter povedal, kako se je bilo zgodilo, rekel je, da..."

„Pusti to," ji nisem dovolil nadaljevati.

Vendar je imela še dalje v očeh in glasu, kar mi je hotela povedati: Če ne bi bil storil, Marko, kar si storil, bi bila sama, zdaj si sam ti. Kako naj se ti zahvalim, kako naj se ti zahvaliva s Petrom?

Moral sem ji odvzeti nekaj dolga, ki ga je čutila do mene.

(Nadaljevanje sledi)

25

1933—1939

EVROPA PRED VIHARJEM

II. Razmajani mejniki

Po vkorakanju nemških čet v Prago je postal Hitler energičnejši. 21. marca 1939 je Ribbentrop sprejel Lipskega, tokrat pa ne več „prijateljsko", temveč strogo uradno. V razgovoru Ribbentrop ni le podčrtal „pogumne in edinstvene firerjeve pobude", temveč je tudi izjavil, da ne bo nemška vlada trpela nobenega zavlačevanja. Lipski se je odpeljal v Varšavo, poročal o tem „zavitem ultimatu" in se vrnil z odgovorom, da je Poljska sicer pripravljena na sodelovanje z Nemčijo, toda priključitev Gdanska k Nemčiji odločno odbija.

„Neomajen sklep"

Šele na nürnberškem procesu proti vojnim zločincem so prvič javno prečitali zapisnik tajne konference, ki je bila 23. maja 1939 v firerjevi delovni sobi. Med drugim so bili na tej seji navzoči tudi Göring, Raeder in Keitel.

„Brez vdora v tuje države ali napada na tujo lastnino ne bomo mogli izpolniti načrtov, ki smo si jih zastavili," je razpredal na tej konferenci Hitler svoje misli. „Zadnja leta smo popolnoma izkoristili. Vsi naši koraki so bili usmerjeni k temu cilju. Dosegli smo nacionalno politično zedinjenje Nemcev. Nadaljnjih uspehov pa ne bomo mogli doseči brez krvi."

Nato je razvil svoje načrte:

„Pri Poljski ne gre za Gdansk. Gre za zaokroženje našega življenjskega prostora na Vzhod in zagotovitev prehrane. V Evropi ne vidimo nobene druge možnosti.

Če nas bo kdaj usoda prisilila, da se bomo morali boriti z Zahodom, bo dobro, če bomo imeli na Vzhodu dovolj prostora. Torej odpade vprašanje, ali bomo s Poljsko ravnali v rokavicah. Moj neomajni sklep je, da bomo o prvi priložnosti Poljsko napadli.

Ne smemo si utvarjati, da se bo ponovila Češka. Prišlo bo do borbe. Naša naloga je, da Poljsko izoliramo. Odločilne važnosti je, da nam to izoliranje uspe. Napad na Poljsko nam bo uspel le tedaj, če ostanejo zahodne države nevtralne."

V nadaljevanju svojega razgovora je Hitler razvijal svojo teorijo vojne:

„Stremeti moramo za tem, da prizadenemo nasprotniku takoj v začetku uničujoč udarec. Pri tem ne igra vprašanje pravice ali krivice nobene vloge. Tudi pogodbe niso važne.

Kratka ali dolga vojna? Vsaka vojska oziroma državno vodstvo stremi za tem, da bi bila vojna čim krajša. Toda državno vodstvo se mora pripraviti na vojno, ki bi utegnila trajati tudi deset do petnajst let. Ni dvoma, da bi presenetljiv napad dovedel do nagle rešitve.

Pripraviti se torej moramo na dolgo vojno. Suhozemska vojska mora zasesti položaje, ki so važni za mornarico in letalstvo. Če nam uspe zasesti Nizozemsko in Belgijo ter potolči Francijo, potem smo si ustvarili bazo za uspešno vojno proti Angliji."

Takoj po tem Hitlerjevem tajnem govoru se je pričela vojska pripravljati. Vrhovni poveljnik suhozemske vojske Walter von Brauchitsch je izdal podrobna navodila za operacije. Povelje se pričenja z besedami:

„Operacijski cilj je uničenje poljske vojske. Politično vodstvo zahteva, da pričnemo vojno s presenetljivimi, močnimi udarci in jo privedemo k naglim uspehom."

Hkrati s temi tajnimi pripravami je pričela teči tudi Goebbelsova „psihološka vojna". Že 26. marca 1939 — torej deset dni po Hitlerjevem vkorakanju v Prago — je dal Goebbels nemškemu tisku navodilo, naj prične poročati o „Izgredih proti Nemcem na Poljskem".

Kaj takšne vesti pomenijo, je svet vedel iz izkušnje z Avstrijo in Češkoslovaško.

Garancija

Po nemški zasedbi Češkoslovaške je pripravljala angleška vlada skupno angleško-francosko-rusko-poljsko izjavo, ki naj bi preprečila nadaljnjo nacistično agresijo. S to izjavo naj bi se vse štiri države zavezale, da bodo skupno razpravljale o ukrepih v primeru, če bi bila neodvisnost kakšne evropske države ogrožena.

Ta načrt pa ni bil nikoli uresničen, ker je Poljska odločno odbijala vsako sodelovanje s Sovjetsko zvezo. Namesto tega je predlagala Poljska — spričo naglice, s katero so se odvijali dogodki — dvostranski angleško-poljski sporazum. Zaradi poljske odklonitve Hitlerjevih „predlogov" so na Zahodu domnevali, da bo Nemčija vsak hip vkorakala v Poljsko. Zato se je angleška vlada odločila, da bo skušala preprečiti novo nasilje s tem, da je naglo objavila garancijo, v kateri se je zavezala, da bo „v primeru kakršne koli akcije, ki bi ogrožala poljsko neodvisnost in ki bi se ji ta morala z vojaško silo upreti", priskočila Poljski na pomoč.

31. marca 1939 je britanski ministrski predsednik Chamberlain sporočil v parlamentu sklep vlade, da bo garantirala poljsko neodvisnost, in pristavil, da „stoji Francija v tej zadevi na enakem stališču". Britanska vlada je hotela s tem ukrepom preprečiti bodoča nasilja, kljub temu pa je bila še vedno pripravljena, da bi razpravljala o razumni reviziji nemške vzhodne meje.

Poljska, ki se je čutila velesilo, je s svoje strani 6. aprila garantirala obstoj britanskega imperija. Nemčija pa je odgovorila na te izjave s hrupno propagando o „obkroževalni politiki" Anglije in Francije.

Poljski zunanji minister Beck je nato poklical k sebi nemškega poslanika grofa Moltkeja in mu sporočil, da „bo poljska vlada smatrala vsako dejanje nemške vlade, ki bo imelo namen, da spremeni obstoječe stanje v Gdansku, za napad na Poljsko". Pripomnil pa je, da je Poljska voljna razpravljati o vsakem razumnem predlogu nemške vlade.

„To se pravi, da želite razpravljati na konicah bajonetov!" mu je odgovoril Moltke razburjeno.

Beck je na to hladno pripomnil:

„Po vašem sistemu."

Rooseveltova ponudba

Vkorakanje Nemcev v Prago je poučilo svet, da Hitler ne prelomi samo „vsiljenih" pogodb, temveč tudi tiste, ki jih prostovoljno sklene, in da se ne bi ustavil niti pred vojno, če bi zagotovo vedel, da jo bo dobil. Spomladi 1939 se je odločil Roosevelt, da bo „prijel bika za roge", predsednik Združenih držav je ponudil nemškemu diktatorju nekaj, kar je ta nujno potreboval: izrazil je svojo pripravljenost, da mu odpre pot na svetovna tržišča, Hitler pa naj da v zameno za to nekaj, kar si želi ves svet — mir. Da bi onemogočil vsako nejasnost in izbegavanje, je poslal Roosevelt 15. aprila Hitlerju in Mussoliniju seznam tridesetih držav in ju prosil, naj svečano zagotovita, da teh držav deset let ne bosta napadla.

To pa seveda Hitlerju ni ugajalo. Nemški tisk je prejel povelje, naj odgovori na Rooseveltovo ponudbo s „skrajno ostrimi" komentarji v smislu „Roosevelt — prej hujskač, sedaj apostol miru".

Hitler je odgovoril na Rooseveltovo poslanico 28. aprila pred rajhstagom, da bi imeli člani rajhstaga — ki so imeli edino nalogo, da so soglasno vpili „da" in prepevali himno — „priložnost, da prvi slišijo moj odgovor in mu potrdijo ali pa ga odbijejo", kakor je firer v svojem govoru lepo povedal. Njegov „odgovor" je bil v tem, da je skušal Roosevelta kolikor je le mogoče osmešiti. En izvod svojega govora je poslal Rooseveltu namesto formalnega odgovora. Hitlerjev zunanji minister Ribbentrop je bil navdušen nad vsebino govora in prepričan, da je njegov mojster s tem spremenil ves politični položaj in z osmešenjem „likvidiral" Roosevelta.

Politični položaj je bil res spremenjen, vendar ne zaradi Hitlerjevega sramotilnega govora, temveč zaradi tistih stavkov v njegovem govoru, v katerih je — v odgovor na angleško-poljsko garancijsko izjavo — kratko malo razveljavil dve pogodbi: nemško-angleško pomorsko pogodbo iz leta 1935 in nemško-poljsko prijateljsko pogodbo iz leta 1934. Ob tej priložnosti je Hitler sporočil svojim „poslancem", kakšno ponudbo je stavil Poljski; „poslanci" naj sami presodijo, ali ni bilo to „največje nemško popuščanje v interesu evropskega miru".

„Operacija Weiss"

Ker je Poljska odbila prijazne predloge Hitlerjevega rajha, je Hitler moral s škripajočimi zobmi zabeležiti ta neuspeh in se za zdaj posvetiti drugi dejavnosti. Najprej je ponudil nekaterim državam „mnogo odločnejše predloge, kot jih je stavil gospod Roosevelt v svoji edinstveni brzojavki" — kakor jih je ocenil sam firer v svojem govoru. Na ponudbo o dvostranskem nenapadalnem paktu so sklenile takšne pogodbe z Nemčijo edino Danska (31. maja), Estonska in Litva (7. junija). Podobna pakta je sklenil Hitler leta 1937 z Belgijo in Nizozemsko. Kakšna je bila poznejša usoda držav, ki jim je Hitler zagotovil nedotakljivost, je znano.

Zadnje dni marca je postalo jasno, da bo Poljsko le z oboroženo silo mogoče prisiliti k popuščanju. Že 3. aprila je izdal Hitler „Navodilo za vojsko", v katerem je ukazal, naj se prične armada energično pripravljati na „operacijo Weiss" (šifra za napad na Poljsko). Na naravnost jasnoviden način je v navodilu navedeno, naj bo vse tako pripravljeno, da bi lahko nemška vojska izvedla plan vsak dan, začenši s 1. septembrom 1939.

Kljub natankemu predvidevanju začetka vojne ni gotovo, ali je bil Hitler že tedaj odločen, da bo udaril prav tega dne.

V tretjem odstavku navodila z dne 3. aprila 1939 je bilo navedeno: „Naloga nemške vojske je, da uniči poljsko vojsko. V ta namen je treba pripraviti presenetljiv napad". Toda ta naloga za ogromni nemški vojni stroj ni bila posebno težavna, ker je imela Poljska ob izbruhu vojne le 272 letal in eno samo mehanizirano brigado. Oprema vojske je zadostovala le za četrtino vseh mož, ki bi jih Poljska lahko mobilizirala, in je bila za moderno vojskovanje naravnost siromašna.

„Ob slabem ognju . . ."

Usoda „folksdajčerjev" na Poljskem, ki dolga leta Hitlerju ni bila mnogo mar, je pričela zavzemati vedno važnejšo vlogo v njegovi zunanje-politični argumentaciji. Na Poljskem ozemlju, ki je bilo naseljeno z Nemci, so nacistični agentje ustvarjali napetost med pripadniki obeh narodnosti. Ker je nemški propagandni stroj fabriciral grozotna poročila, ki jim ni v tujini nihče več verjel, so nemška poročila o grozotah na Poljskem služila zunanjemu svetu le kot barometer za intenzivnost, s katero zasleduje nemška politika svoje smotre. Nemški tisk je prejel na tiskovni konferenci dne 6. maja naslednje navodilo:

„Poročila o incidentih na Poljskem je treba objavljati pod manjšimi naslovi. Tuji tisk je že postal nanje pozoren in vidi v njih začetek akcije kot v preteklem septembru. Zato je potrebno, da ostanemo v poročilih o incidentih stvarni. V čitatelju ne smemo vzbujati vtisa, kakor da se bo v kratkem nekaj zgodilo . . ."

Dokler je nemška politika čakala, kako se bodo stvari razvijale, nemški tisk teh poročil ni smel objavljati na prvih straneh. Tudi komentirati jih ni smel. Splošna linija je bila, naj „držijo vso zadevo ob slabem ognju . . ."

V Gdansku samem so medtem spremenili mestno policijo v dobro oborožene vojaške enote, ustanovili so nacistične udarne oddelke SA in jih oborožili z orožjem, ki so ga pretihotapili iz Nemčije.

1. julija je zagotovil grof Weiczek, nemški poslanik v Parizu, francoskemu zunanjemu ministru Bonnetu, da bodo naslednji meseci potekli v popolnem miru. Pri tem pa ni pozabil pripomniti, da „bi utegnili incidenti čez noč sprožiti vojno med Nemčijo in Poljsko" in da bi „nemški narod to vojno z navdušenjem pozdravil". Weiczek se je povzpel celo do trditve, da je „Gdansk zadnja ozemeljska zahteva rajha, čeprav tega nihče noče verjeti."

„Če hoče imeti gospod Hitler vojno . . ."

Anglija in Francija sta računali še z eno možnostjo: ta je bila, da bi Nemčija na lastno pest organizirala v Gdansku „ljudsko glasovanje", kar bi zaradi poljskega odpora dovedlo do vojne. Zato sta opozorili Poljsko, naj bi v takem primeru najprej počakala na diplomatske korake zahodnih držav. Dne 10. julija je Chamberlain opozoril Hitlerja, da bo Anglija svojo dolžnost do Poljske izpolnila tudi v primeru, če bi bila zaradi enostranskih in samovoljnih ukrepov postavljena pred izvršeno dejstvo. Tudi Francija je v svoji diplomatski noti izjavila, da bo morala priskočiti Poljski na pomoč, če bi bilo sedanje stanje v Gdansku spremenjeno.

Gospodje iz tretjega rajha so sprejeli te pripombe sila nevoljno. Ribbentrop je odgovoril na francosko noto 13. julija. V njej je trdil, da niso nemško-poljski odnosi Franciji nič mar, dvakrat je v svojem odgovoru omenil „velikodušno" in „zgodovinsko edinstveno firerjevo ponudbo", na koncu pa je zagrozil, da bodo „v primeru poljske kršitve gdanskega ozemlja ali vsake poljske provokacije, ki ne bo združljiva z ugledom nemškega rajha, Nemci takoj korakali in poljsko armado uničili".

Da so bila opozorila potrebna, dokazuje razgovor med britanskim poslanikom v Berlinu Hendersonom in državnim tajnikom v nemškem zunanjem ministrstvu Weizsäckerjem, v katerem je Weizsäcker trdil, da „Anglija ni tako neumna, da bi se zaradi Gdanska spustila v vojno". Na te besede je Henderson odločno dejal: „To pot ne moremo očitati vladi Njegovega veličanstva, da kakor leta 1914 svojega stališča ni jasno in nedvoumno izrazila. Če hoče imeti gospod Hitler vojno, potem točno ve, kako lahko pride do nje."

Približno v istem času je izdal Ribbentrop uslužbencem zunanjega ministrstva navodilo, kako naj razlagajo nacistično zunanjo politiko. V navodilu je med drugim rečeno:

„Če bo firer sklenil, da bo odgovoril na poljske provokacije in rešil poljsko vprašanje, potem bo poljsko državo v štiriindvajsetih urah razbil. Anglija se ne bo upala nastopiti proti njemu, ker bi bila v tem primeru tudi razbita in bi izgubila svoj imperij. Če pa bi se Francija skušala vmešavati, bo ob naših zahodnih utrdbah izkrvavela. Če bom slišal, da se kdo izmed uradnikov drugače izraža, ga bom v uradu lastnoročno ustrelil in prevzel pred firerjem odgovornost za to dejanje."

Ribbentrop predlaga stavo

Le malo tujih opazovalcev v Berlinu je spoznalo nevarnost, ki grozi miru. K tem sodi italijanski poslanik Bernardo Attolico. dne 26. julija je poslal svoji vladi vznemirljivo poročilo, v katerem je opozoril Mussolinija na neposredno vojno nevarnost in omenil, da bo Hitler najbrž 14. avgusta udaril na Poljsko. Toda v Rimu mu niso verjeli. Medtem ko se je Hitler odločno pripravljal na vojno, je pušča svojega zaveznika Mussolinija v prepričanju, da bo v Evropi še najmanj tri leta mir. Mussolini je namreč poslal Hitlerju 30. maja spomenico, v kateri mu je sporočil, da Italija še ni pripravljena na vojno in da se pred letom 1942 ne bo mogla bojevati.

Attolico pa je neprestano bombardiral svojo vlado z opozorili, tako da je zunanji minister Ciano končno zapisal v svoj dnevnik:

„Attolicova vztrajnost vzbuja v meni pomisleke. Mož je popolnoma izgubil glavo ali pa vidi in ve nekaj, česar mi ne slutimo."

6. avgusta 1939 je sum, da Hitler ne obvešča Mussolinija o svojih načrtih, v Rimu že tako narasel, da je o tem Ciano govoril z Mussolinijem. Vsebino tega razgovora je Ciano zaupal svojemu dnevniku:

„Strinjala sva se, da je treba najti izhod. Nemška pot vodi v vojno, mi bi pa stopili vanjo v neugodnih pogojih: mnogo nam še manjka, da bi izpopolnili svoje priprave. Predlagal sem duceju ponoven sestanek med Ribbentropom in menoj. Strinjal se je s tem predlogom."

Italija res tedaj vojaško še ni bila pripravljena na vojno, razen tega pa tudi ni imela dovolj surovin, da bi lahko sodelovala pri avanturah svojega severnega zaveznika.

Tako je Ciano hitel k Ribbentropu, da bi izvedel namene Berlina. Oba zunanja ministra sta se sestala 1. avgusta 1939 v Ribbentropovem dvorcu Fuschlu pri Salzburgu. O razgovoru je zabeležil Ciano v svoj dnevnik naslednje:

„Ko sva v dvorcu Fuschlu z Ribbentropom čakala na to, da bova sedla za mizo, me je Ribbentrop seznanil s sklepom nemške vlade, da bo vrgla baklo v sod s smodnikom. To mi je povedal tako, kakor da bi govoril o nevažnih in najobičajnejših upravnih zadevah.

No, torej, Ribbentrop — sem ga vprašal, medtem ko sva se sprehajala po njegovem vrtu — kaj hočete? Koridor ali Gdansk?

— Zdaj ne več — je odgovoril, pri tem so se svetile njegove ledenohladne oči — zdaj hočemo vojno!"

Ciano je nadalje zaupal svojemu dnevniku:

„Prepričani so bili o tem, da bosta Francija in Velika Britanija mirno gledali, kako bodo klali Poljsko. O tem je Ribbentrop celo hotel med kosilom skleniti stavo. Če bodo ostali Angleži in Francozi nevtralni, bi mu moral jaz dati sliko kakšnega italijanskega mojstra, če pa bi stopili v vojno, mi je obljubil zbirko starinskega orožja."

Ali je potreben še kak drug dokaz Ribbentropove brezvestnosti,

(Nadaljevanje sledi)

Minderheit, Volksbefragung und Staatsvertrag

Das österreichische Parlament hat am 19. März 1959 gleichzeitig mit der Annahme der beiden Gesetze über die slowenische Minderheit in Kärnten (Minderheitenschulen und Gebrauch der slowenischen Sprache bei den Gerichten) einen Beschluss gefasst, worin die Bundesregierung aufgefordert wird, spätestens bis 30. Juni 1960 einen Gesetzentwurf über eine allgemeine Minderheitenfeststellung vorzulegen. Die Durchführung einer solchen Minderheitenfeststellung ist auch in den beiden beschlossenen Minderheitengesetzen vorgesehen. Im § 10 des Gesetzes über die Minderheitenschulen in Kärnten heisst es im ersten Absatz: „Die örtliche Festlegung der für die slowenische Minderheit im besonderen in Betracht kommenden Volks- und Hauptschulen hat nach Massgabe der Grundlagen zu erfolgen, die sich aus einer amtlichen Minderheitenfeststellung ergeben." Der § 1 des Gesetzes über die slowenische Sprache als Amtssprache bei den Kärntner Gerichten aber besagt: „Die Gerichte, bei denen die slowenische Sprache auf Grund des Staatsvertrages vom 15. 5. 1955 ... im Bundesland Kärnten zugelassen wird, sind auf der Grundlage einer durch Bundesgesetz anzuordnenden allgemeinen Minderheitenfeststellung zu bestimmen." Aus dem erwähnten Beschlusse des österreichischen Parlamentes geht hervor, dass die Ergebnisse der Minderheitenfeststellung die Grundlage sein sollten auch für die Durchführung des Gesetzes über den Gebrauch der slowenischen Sprache bei den Verwaltungsbehörden und zwar für die Festsetzung der politischen Bezirke in Kärnten, in denen der Gebrauch der slowenischen Sprache zugelassen wird. Kurz gesagt, mit dem neuen Gesetz über die Minderheitenfeststellung will man ein Instrument schaffen, das für die grundlegenden Fragen der Rechtslage und der Lebensbedingungen der slowenischen Minderheit in Kärnten von fundamentaler Bedeutung sein sollte, ein Instrument, von dem überhaupt die örtliche Durchführung der Minderheitenschutzbestimmungen des Staatsvertrages abhängig wäre.

Weder im erwähnten Parlamentsbeschluss noch in den beiden beschlossenen Minderheitengesetzen für Kärnten ist eigens davon die Rede, nach welchen Grundsätzen das beabsichtigte Minderheitenfeststellungsgesetz zu erstellen und durchzuführen wäre. **Schon dieser Umstand nimmt beiden gegenwärtigen Minderheitengesetzen jede feste Grundlage und begünstigt somit noch mehr das Element der Labilität in der Rechtslage der slowenischen Minderheit in Kärnten.**

Doch haben wir vor uns bereits die Tatsache, dass das Gesetz über das Minderheitenschulwesen in Kärnten die Einführung des subjektiven Prinzips in den Minderheitenschutz durch das sogenannte Elternrecht bestätigt hat. Das Recht der Kinder auf Elementarunterricht in der Muttersprache überliess es schon vollends der Initiative der Eltern bzw. jener gesellschaftlichen Faktoren, von denen diese Initiative geformt und beherrscht wird. Durch diese Tatsache ist bereits die Absicht des Gesetzgebers umrissen, auch die vorgesehene Minderheitenfeststellung nicht auf objektive Merkmale, sondern auf das Prinzip der subjektiven Aussage zu stützen.

Dieses Prinzip, das in Kärnten im Namen des Rechtes des Einzelindividuums allen Möglichkeiten tatsächlicher Unterordnung der Minderheit seitens der Mehrheit Tür und Tor öffnet, hat in den beiden letzten Schuljahren bereits der Mehrheit der slowenischen Kinder den Unterricht in der Muttersprache genommen. Es handelt sich um das gleiche Prinzip, das auch im Gesetzentwurf über die Minderheitenfeststellung enthalten war, der vom Minderheitenausschuss des Kärntner Landtages beschlossen worden war und wonach eine Volksbefragung hätte durchgeführt werden sollen mit der Fragestellung „Bekennen Sie sich zur slowenischen Minderheit?" und den zwei möglichen Antworten „Ja" oder „Nein" (Juristische Blätter, 8. November 1958, Nr. 21, S. 546). Der Verfassungsgerichtshof hat am 19. März 1958 diesen Entwurf aus rein formalen Kompetenzgesichtspunkten zurückgewiesen; seinem für die Minderheit negativen Effekt, der bei der Realisierung zu erwarten wäre, hat jedoch der Bundesgesetzgeber tatsächlich schon in vorhinein zugestimmt. Und das in einer äusserst übertriebenen Form, als er im Gesetz über die slowenische Sprache bei Gericht schon jetzt den Geltungsbereich lediglich auf drei von den neun Gerichtsbezirken, in denen Slowenen tatsächlich leben, eingeengt hat.

All dies deutet darauf hin, dass die durch das Gesetz angekündigte Minderheitenfeststellung auf Grund solcher Prinzipien keineswegs den Charakter einer Feststellung der tatsächlichen Volkstumsstruktur des betroffenen Gebietes in Kärnten haben kann, sondern nur den Charakter einer neuen politischen Aktion aus dem volkstumskämpferischen Arsenal der Vergangenheit. Ihr Resultat aber wäre, ähnlich wie das Ergebnis der Kampagne im Herbst 1958 für eine „plebiszitäre" Abmeldung vom zweisprachigen Unterricht, nur ein neues Dokument der untergeordneten Lage der Minderheit.

Es ist sicher, dass eine solche „Feststellung" überhaupt nicht die Basis für die Regelung der Lage der Minderheit sein kann, die zweifellos und offenbar auf einem Gebiet existiert, dessen Umfang bisher in Wirklichkeit weder in der Wissenschaft noch in der Politik strittig war. Zweierlei jedoch muss noch ganz besonders festgestellt werden. **Erstens ist die Norm, die der Gesetzgeber aufstellt, wonach die Durchführung der Minderheitenbestimmungen überhaupt erst von einer Minderheitenfeststellung abhängig ist, im Gegensatz zum Buchstaben und zum Geiste des Staatsvertrages. Dieser Vertrag, der einen Bestandteil der österreichischen Verfassung darstellt, schützt die Minderheit auf deren Territorium ohne jede besonderen Bedingungen. Und zweitens, dieser Vertrag behandelt die Minderheit als eine objektiv gegebene Volksgruppe, die sich von der Mehrheit nicht nach subjektiven Merkmalen** (Erklärung bei Volksbefragung usw.), **sondern vor allem nach objektiven Merkmalen** (Muttersprache etc.) **unterscheidet.**

Deshalb steht eine Minderheitenfeststellung durch Volksbefragung oder durch andere wie immer geartete, ausschliesslich auf subjektiven Merkmalen begründete Methoden im Gegensatz zum Staatsvertrag.

Das geht nicht nur aus dem Wortlaut des Staatsvertrages hervor, der nirgends bestimmt, dass die Minderheit noch eigens festzustellen wäre, noch bestimmt er irgendeinen für ihre Anerkennung erforderlichen Prozentsatz und der insbesondere auch nicht verlangt, dass für die Zugehörigkeit zur Minderheit ausschliesslich nur die persönliche Aussage, ohne Zusammenhang oder sogar im Gegensatz zu den objektiven Merkmalen der ethnischen Zugehörigkeit bestimmend sein sollte. Dies geht auch aus den Standpunkten und Absichten hervor, die von den Verfassern des Vertrages bei der Formulierung seiner einzelnen Bestimmungen und Termine zum Ausdruck gebracht wurden.

Bekanntlich war bei den Verhandlungen der vier Aussenministerstellvertreter der Grossmächte über den Art. 7 des österreichischen Staatsvertrages im Juli und August 1949 eine der ersten strittigen Fragen der Ausdruck „Minderheit" selbst. Es wurde über zwei Vorschläge für den Wortlaut des Artikels über die Minderheitenrechte verhandelt, über den englischen und den sowjetischen. Im englischen Vorschlag lautete der Anfang des ersten Absatzes: „Österreichische Staatsangehörige der slowenisch- und kroatisch-sprechenden Minderheit in Kärnten, in Burgenland und in der Steiermark sollen die gleichen Rechte ... etc. etc." (Volkszeitung, 17. August 1949, Nr. 186, S. 2). Der sowjetische Vorschlag desselben Absatzes aber lautete: „Die slowenischen und kroatischen Minderheiten in Kärnten, Burgenland und Steiermark geniessen die gleichen Rechte ... etc. etc." (Volkszeitung, 5. Juli 1949, Nr. 150, S. 1). Dieser scheinbar geringfügige Unterschied in den beiden Formulierungen war jedoch der Ausdruck zweier verschiedener Ansichten über die Zugehörigkeit zur Minderheit. Diesen Unterschied erläutert der Bericht der Agenturen AFP und ACA über die Sitzung der Ministerstellvertreter am 16. August 1949: „Dieser (d. h. der englische) Vorschlag unterscheidet sich insofern vom analogen sowjetischen Entwurf, als die betreffenden Rechte den österreichischen Staatsbürgern slowenischer und kroatischer Sprache zustehen sollen, während die Russen diese Rechte auf alle Personen slowenischer und kroatischer Abstammung ausgedehnt wissen wollen, welche Umgangssprache sie auch sprechen." (Die Neue Zeit, 17. August 1949, Nr. 186, S. 1)

(Wird fortgesetzt)

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: I. program: — 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00. II. program: — 6.00, 7.00, 8.00, 13.00 17.00, 19.00, 22.00, 23.00.

Vsakodnevne oddaje: I. program: — 5.55 Oddaja za kmete — 6.00 Vedri zvoki — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 7.55 Gospodarska poročila in delovni trg — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magazin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 12.03 Pestro mešano — 13.00 Opoldanski koncert.

Slovenske oddaje Radia Celovec

Sobota, 27. 2.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

Nedelja, 28. 2.: 7.30 S pesmijo in glasbo pozdravljamo in vaščimo.

Ponedeljek, 29. 2.: 14.00 Kogar zanima ... — 17.55 Za našo vas.

Torek, 1. 3.: 14.00 Ščepec glasbe in humorja ...

Sreda, 2. 3.: 14.00 Domači vrt. Kar želite, zaigramo.

Četrtek, 3. 3.: 14.00 Slovenske umetne pesmi.

Petek, 4. 3.: 14.00 Zabavna glasba — Iz popotne torbe: Pri tujih narodih v gosteh: Švedska.

Sobota, 27. februar:

I. program: 8.00 Fantje, veseli bodite — 14.00 Pozdrav nate — 15.00 „Z napačnim denarjem" — 15.30 Misli z nami — 16.20 Mladinska oddaja — 16.45 Iz parlamenta — 17.10 Glasbeni večerni sprehod — 17.40 Zveneči alotrio — 18.55 Športna poročila — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 Dobro zabavo! — 21.15 Kaj nas briga pomlad — 21.45 Olimpijske zimske igre 1960.

Nedelja, 28. februar:

I. program: 6.10 Vesele melodije — 8.05 Kmečka oddaja — 9.00 Jutranje melodije — 11.00 Glasbena nedeljska promenada — 11.30 Veselo petje — veselo igranje — 13.00 Operni koncert — 13.45 Iz domovine — 14.30 Pozdrav nate — 16.00 Otroški oder: Pravljica o sreči — 17.05 Plesna glasba ob petih — 18.25 Zabavna glasba — 19.00 Olimpijske zimske igre 1960 — 19.45 Nekaj za dobro voljo — 20.10 „Hanibal", slušna igra.

Ponedeljek, 29. februar:

I. program: 8.00 Operni koncert — 14.45 Prav za Vas — 15.30 Koroški knjižni kotiček — 16.00 Angleška zabavna glasba — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Popoldanski koncert — 18.20 Za Vas? — Za vse — 18.30 Oddaja za mladino — 18.55 Športna poročila — 19.50 Nebeška postelja — 20.15 Čitati in razumeti — 20.30 Orkester Billy Valley — 21.00 Dama in dvanajst fantov.

Torek, 1. marec:

I. program: 8.00 Koroški domači koledar — 14.45 Prav za Vas — 15.15 Komorna glasba — 16.00 Veseli sprehod not — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Popoldanski koncert — 18.55 Šport — 19.00 Ljuba mamica — 19.15 Kako bi se odločili Vi? — 19.20 Pestro mešano — 20.15 Pustolovščine Hary Janosa.

II. program: 6.45 Majhna melodija — 8.20 Glasba na tekočem traku — 9.05 Šolska oddaja — 10.40 Šolska oddaja — 11.00 Glasba Maxa Regerja — 12.03 Za avtomobiliste — 13.30 Znani orkestri — 15.00 Šolska oddaja — 15.30 Zveneči mozaik — 16.00 Oddaja za žene — 16.30 Avstrijska zabavna glasba — 17.55 Samo zate — 19.25 Made in Austria — 19.30 Domači ples pri Hansu Moserju — 21.10 Vsaka stvar ima dve strani.

Sreda, 2. marec:

I. program: 8.00 Da, to je moja melodija — 14.45 Glasba za mladino — 15.30 Predstavljamo Vam — 16.00 Igra Heinz Sandauer s svojim orkestrom — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Popoldanski koncert — 18.10 Pestro nakockano — 20.15 Glasba iz treh stoletij.

Četrtek, 3. marec:

I. program: 8.00 Zveneče platno — 13.00 Mladina poje — 13.25 Pisan šopek melodij — 14.30 Ura pesmi — 15.00 Prav za Vas — 16.00 Majhen koncert zabavne glasbe — 17.10 Glasba za delopust — 18.30 Oddaja za mladino — 18.55 Šport — 20.15 Zveneča alpska dežela.

Petek, 4. marec:

I. program: 8.00 Orkestralni koncert — 12.03 Pestro mešano — 14.45 Komorna glasba — 16.00 Glasba Nica Dostala — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Glasba, ki nam dopade — 17.55 Pester spored zabavne glasbe — 18.10 Prosti čas je dragocen — 19.50 Pestro mešano — 20.15 Tolo! tenagerji! — 21.00 Orkestralni koncert.

Televizijski program:

Vsakodnevna oddaja: 20.00 Čas v sliki. Oddaja Čas v sliki tudi vedno pred zaključkom televizijskega programa.

Nedelja, 28. 2.: 17.00 Za otroke — 17.35 Za družino — 20.00 Prenos iz gledališča — 22.00 VIII. Olimpijske zimske igre 1960.

Ponedeljek, 29. 2.: 19.30 „Inšpektor Garrett", kriminalni film — 20.00 Olimpijske zimske igre 1960 — 20.40 Prenos iz nemške televizije: „Nesporazum".

Torek, 1. 3.: 19.30 „Na višji ukaz", film — 20.20 Druga Nemčija, poročilo iz Vzhodne Nemčije — 21.00 V pisani vrsti — film.

Sreda, 2. 3.: 17.00 Za otroke — 17.35 Za mladino: Kaj lahko postanem — 19.30 Očka je najboljši — 20.20 „Moj sin — gospod minister".

Četrtek, 3. 3.: 19.30 Šport — 20.00 Prenos iz Državne opere: „Angelina", opera.

Petek, 4. 3.: 19.30 Enaindvajset, kdo ve več? — 20.20 „Hudičeva ženska", gangsterski film z Jane Russel.

Sobota, 5. 3.: 19.30 Kaj vidimo novega? — 20.20 Prenos iz nemške televizije: „Lopovska komedija".

Opozorilo partizanskim invalidom

Ponovno prosimo osebne partizanske invalide, ki imajo izkaznice za 75-odstotni popust voznih cen na vlakih, avtobusih in ladjah, da te oddajo v pisarni Zveze koroških partizanov v Celovcu, Gasometergasse 10. Stare izkaznice se morajo oddati zaradi izstavitve novih ter je treba priložiti tudi dve prsni fotografiji novejšega datuma.

Glavni odbor ZKP
(Invalidska komisija)

RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 22.00.

Sobota, 27. februar:

5.00 Dobro jutro! — 8.05 Za vsakogar nekaj — 8.55 Radijska šola za nižjo stopnjo: Meh za smeh — 9.25 Naši solisti igrajo priljubljene skladbe — 10.10 Ali vam ugaja? (Popevke in ritmi) — 10.40 Pesmi in priredbe Zorka Prelovca poje Ljubljanski zvon — 11.00 Obisk pri hrvatskih skladateljih — 11.30 Pionirski tednik — 11.50 Deset minut z Beneškimi fanti — 12.00 Havajski napevi — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Domači napevi izpod zelenega Pohorja — 12.45 Ansambel Mojmirja Sepeta — 13.30 Arije z znanimi pevci — 14.05 Od polke do kola — 14.20 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.40 Na platnu smo videli — 16.00 V dvoranah „Svobod" in prosvetnih društev — 16.30 Z glasbo v dobro voljo — 17.10 Dunajski valčki — 17.35 Priljubljene popevke — 18.00 Jezikovni pogovori — 18.15 Po naši deželi ... narodne in domače viže — 18.45 Okno v svet — 20.00 Spoznavajmo svet in domovino — 21.00 Melodije za prijeten konec tedna.

Nedelja, 28. februar:

6.00 Nedeljski jutranji pozdrav — 6.30 Pihalne godbe v zabavnem ritmu — 7.35 Popevke za nedeljsko jutro — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.45 „V Afriki je reka Nil ..." — 9.00 Matineja za zabavo — 10.00 Še pomnite, tovariši ... — 10.30 Odlomki iz opere „Prodana nevesta" — 10.50 „Hopsasa, rajsasa, pustna nedelja!" — 12.00 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 13.30 Za našo vas — 13.45 Drobne skladbe z zabavnim orkestrom — 14.15 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.44 Klavir in hammond orgle — 16.00 Humoreska tega tedna — 16.30 Šestdeset minut športa in glasbe — 17.30 Radijska igra — Christian Bock-Heinrich Reinecker: Naš očka se mora oženiti — 18.40 Kvintet bratov Avsenik in Gorenjski vokalni kvintet — 20.05 Izberite melodijo tedna — 21.00 Kaj veseli bi ne peli?

Ponedeljek, 29. februar:

5.00 Dobro jutro! — 8.05 Virtuozi pri klavirju — 8.25 Francoske popevke — 8.40 Umetne in narodne pesmi — 9.00 Naš podlistek — 9.20 Drobne orkestralne skladbe — 10.10 Iz filmov in glasbenih revij — 10.35 Majhni odlomki iz velikih oper — 11.00 Kaleidoskop vedrih zvokov — 11.30 Oddaja za otroke — 12.00 V dvočetrtinskem taktu — 12.15 Radijska kmečka univerza — 12.25 Širje fantje

Potujoči kino SPZ predvaja

slovenski umetniški film

SVET NA KAJŽARJU

v soboto, dne 27. februarja 1960 ob 20.00 uri v **Šmihelu nad Pliberkom** pri Šercerju.

in kvintet Niko Štritof — 12.40 Polke, valčki in kola — 13.55 Popevke se vrstijo — 14.20 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.40 Listi iz domače književnosti — 16.00 V svetu opernih melodij — 17.10 Srečno vožnjo! (Šoferjem na pot) — 18.00 Radijska univerza — 18.15 Plesi iz Galante — 18.30 Športni tednik — 20.00 Mozaik za zabavo — 20.45 Kulturni globus — 21.00 Ciganske pesmi.

Torek, 1. marec:

5.00 Dobro jutro! — 8.05 Iz skladateljske popotne torbe — 8.55 Radijska šola — 9.25 Europa-express — 9.45 Iz opere „Deseti brat" (solisti: Milica Polajnar, Rudolf Franci in Ladko Korošec) — 11.00 Obisk pri Francu Schubertu — 11.30 Panorama melodij — 12.00 Igra Kmečka godba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 V valčkoven ritmu — 12.45 Vesele narodne in domače viže — 13.30 Prvo dejanje Puccinijeve opere „Manon Lescaut" — 14.05 Radijska šola — 14.35 Intermezzo z godali — 15.40 Naši popotniki na tujem: Venezuela — 16.00 „Komar pa z muho pleše ..." (Okrogle in poskočne za pustni torek) — 16.40 V plesnem ritmu — 18.00 Iz zbornika spominov — 18.20 Kotiček za mlade ljubitelje glasbe — 18.45 Razgovori o mednarodnih vprašanjih — 20.00 Za urne pete — 20.15 Frane Milčinski: Vsi smo šeme — brez izjeme! — 21.15 Melodije godal — 22.15. Vabimo vas na pustni ples.

Sreda, 2. marec:

5.00 Dobro jutro! — 8.05 Pojo mladinski zbori — 8.30 S palete zabavnih zvokov — 9.00 Jezikovni pogovori — 9.15 Niz slovenskih samospevov — 9.40 Zveneče kaskade — 10.10 Simfonični plesi in rapsodije — 11.00 Za prijatelje popevk — 11.30 Oddaja za cicibane — 12.00 Odlomki iz Wagnerjeve opere „Tannhäuser" — 12.15 Radijska kmečka univerza — 12.25 Pisani zvoki z Dravskega polja — 12.45 Pet popevk za pet pevcev — 13.30 Narodne v priredbi Karla Pahorja — 13.50 Veliki zabavni orkester Les Baxter — 14.05 Radijska šola — 14.35 Venček domačih — 15.40 Novost na knjižni polici — 16.00 Koncert po željah — 17.30 V svetu operete — 18.00 Kulturna kronika — 20.00 Ali jih poznate? — 20.30 Igor Stravinski: opera „Razuzdančeva usoda".

Četrtek, 3. marec:

5.00 Dobro Jutro! — 8.05 Dunajski valčki — 8.30 Operne uverture — 8.55 Radijska šola — 9.25 Črnske duhovne pesmi — 10.10 Radi bi vas zabavali — 10.40 Pet minut za novo pesmico — 11.00 Simfonična matineja — 12.00 Pet najst minut z Vaškim kvintetom — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Vedri napevi — 12.40 Pesmi jugoslovanskih narodov — 13.30 Od tu in tam — 13.55 Odlomka iz Verdijevega „Rigoletta" — 14.20 Šport in športniki — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.40 S knjižnega trga — 16.30 Popevke na tekočem traku — 17.10 „Konja jezdi Hasan aga" — 17.30 Izbrali smo za vas — 18.00 Turistična oddaja — 18.15 Spoznavajmo naše umetnike — 18.45 Radijska univerza — 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov.

Petek, 4. marec:

5.00 Dobro jutro! — 8.05 Poje ljubljanski komorni zbor — 9.00 Naš podlistek — 9.20 Ritmi Latinske Amerike — 9.40 Kotiček za mlade ljubitelje glasbe — 10.10 Od tanga do rock and rolla — 10.35 Iz jugoslovanske solistične glasbe — 11.00 Veliki zabavni in plesni orkestri — 11.30 Družina in dom — 11.45 Ženski zbor Slovenske Filharmonije — 12.00 Trio Dorka Škoberneta — 12.15 Radijska kmečka univerza — 12.25 Naši operni pevci — 13.30 Igra Mariborski godalni ansambel — 13.50 Zabaval vas bo pianist Jack Dieval — 14.05 Radijska šola — 14.35 Glasbene razglednice — 15.40 Iz svetovne književnosti — 16.00 Petkov koncert ob štirih — 17.20 Lepe melodije — 17.40 Poje moški Komorni zbor iz Celja — 18.00 Človek in zdravje — 18.10 Veseli planšarji so v gosteh — 20.00 Zabavni zvoki iz Salzburga — 20.15 Tedenski zunanjepolitični pregled — 20.30 Skladateljske silhuete iz včerajšnjega sveta — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih.